

מפתחות

רשימת ערכי המפתחות

הראיות של חזית וחלונות	אבירה
התחייבות	אברהם אבינו
חובל	אדם המזיק
חזקה	אהבת לרעך כמוך
חזקת מרא קמא	אזיר
חזקת שלש שנים	אונס
חזקת תשמישין ונזיקין	אפוטרופוס
חמסן	ארץ ישראל
טבח	אש
טוען ונטען	בור המזיק
סומכוס ורבנן	בושת
טענה	בית הכסא
יהא מונח עד שיבוא אליהו	בל תשחית
ירושה	גוד או אגוד
ירמיהו	גוי - בן נח
כהונה	גורל
כהן גדול	גניבה וגזילה
כיבוד אב ואם	גרמא וגרמי
כל דאלים גבר	דיינים
כלאים	דיני שמים
כתב - על פה (דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרם על פה וכו')	היזק ראי'
כתובה	מהות היזק ראי'
לפני עור לא תתן מכשול	גדרי החיוב לבנות כותל
מבריה ארי	דיני בניית הכותל
מגדף	בעלות ומוחזקות על הכותל
מדות	חזקה ומחילה על היזק ראי'
מדת סדום	חצר
מודה בקנס	בית, ופתיחת חלונות
	גג אצל גג, גג אצל חצר
	גינה ובקעה

ערלה	מוחזק
עשה דוחה לא תעשה	גדר הכח של מוחזקות
עשו	מה נקרא מוחזק
פועל	"חזקה כל מה שתחת יד אדם שלו הוא"
פי שנים	דררא דממונא
פיגול	דברים שלא מהני עליהם מוחזקות (פירות
פיקוח נפש	של קרקע כשהקרקע יוצאת מתחת ידו,
צדקה	דברים העשויין להשאל ולהשכיר,
גדרי המצוה והלאו	גודרות)
שיעור הנתינה	מוחזק נגד צירוף כחות אחרים
צער	תפיסה
קידושין	מזיק
קיום מצות	איסור מזיק, והיחס בין האיסור והחיוב
כללי	תשלומין
עוסק במצוה פטור מן המצוה	מהות ודיני התשלומין
קנין	כמה ציורים שונים של מזיק
מהות הקנאה, וקנינים	היזק שאינו ניכר
כמה ציורים מיוחדים של עשיית קנין	מחילה
דעת, וחרטה	מיגו
לך חזק וקני	מלוה
קנין דברים וקנין אתן	מנהג
קנין ד' אמות	מעקה - היזק ראי'
קנין חזקה	מעקה - לא תשים דמים בביתך
קנין חצר	מקיף וניקף
קנס	נביא
קריב (רוב וקרוב)	נהנה
רב ותלמיד	גדרי חיוב נהנה
רגל (בהמה המזקת בדרך רגל)	זה נהנה וזה לא חסר
רוב	זה נהנה וזה חסר
בירור או גזירת הכתוב של התנהגות	גילוי דעת דניחא לו בשכר
במקום ספק	נשיא הסנהדרין
גדר רובא דאיתי' קמא וגדר רובא דליתי'	ספק ספיקא
קמן	ספקות
המחלוקת אם הולכים בממון אחר הרוב	ספר תורה
קבוע	עגלה ערופה
רש"י	עד אחד
שומר	עד אחד נגד רוב, וכן נגד כחות אחרים
	עדות

שותפות

חצר משותף

מהות שותפות

כותל של היזק ראי' ששייך לשני שותפים

בחצר השותפין אין קונין זה מזה בקנין

חצר

"שותפין לא קפדי אהדדי"

"נתפס כגנב"

חלוקת שותפין, וחצר שאין בו דין

חלוקה

שטרות

שילוח הקן

שיעבוד

שכנים

גדרים וכללים בנוקי שכנים

ציורים שונים של נזקי שכנים

גירי דילי'

הרחקת בור

שכר ועונש

שן (בהמה המזקת בדרך שן)

שנים אוחזין בטלית

תורה

תחיית המתים

תלמיד חכם

תנ"ך

תקנות דרבנן

מפתחות

אבידה

המחלוקת בין תוס' והרמב"ן בענין אם הלאו של לא תוכל להתעלם הוא על עצם העובדא שהתעלם, או האם הלאו הוא על זה שאינו מקיים את העשה של השבה.
קי"ז (קטע "ודע").

הקושיא למה כשהוא כבר עסוק בכבוד אביו הרי הוא פטור מלהשיב אבידה משום שעוסק במצוה פטור מן המצוה, הלא על אי השבת אבידה יש גם לאו, ועוסק במצוה אינו פטור מלאוין.
קי"ז (קטע "ושוב").

שיטת תוס' שגם בציור שבעל האבידה יצטרך לשלם להמוצא את מלוא שוויות האבידה בשביל הוצאותיו, יש מצוה של השבת אבידה, כי ניחא לי' בגוף החפץ, ושהמאירי חולק על זה.
רי"ז (קטע "וראיתי").

בענין "סימנין וסימנין יניח".
ר"ד סק"ג.

בענין כלי ולפניו פירות: קושיית הקצה"ח למה תולים שהם מהכלי ולא מעלמא, הלא ברוב וקרוב הולכים אחר הרוב.
רט"ז.

אברהם אבינו

בענין איך נשא את שרה אם לא ראה אותה ("הנה נא ידעתי וגו'") הלא אסור לקדש אשה עד שיראנה.
קמ"ג.

(בענין אם אברהם קיים כל התורה רק לאחר שמל.
קמ"ג.)

בענין אם האבות קיימו כל התורה רק בארץ ישראל.
קמ"ג.

אדם המזיק

עי' עוד בערך מזיק, ובערך גרמא וגרמי.

בענין טבח אומן שקלקל.
י"ז סק"א.

אהבת לרעך כמוך

דברי היד רמה שגרמא בניזקין אסור משום ואהבת לרעך כמוך.
קנ"א סק"ה (קטע "מיהו מה").

אויר

שאויר חצירו שייך לו עד לרקיע.
ע"ה, ק"י סק"ב, קי"ד, קכ"ב
סק"ב, קנ"ד סק"א (קטע "והנה
אע"פ"), קנ"ו.

אנוס

בענין אם גרמי חייב על אנוס כרצון ושוגג כמזיד כמו אדם המזיק בידים.
ט"ז, ר"ב סק"א.

אפוטרופוס

דברי השלטי הגבורים בשם רב האי גאון שב"ד מעמידים אפוטרופוס ליתומים קטנים ועושים גוד או אגוד, ודברי הרא"ש בתשובה שבייתומים לא אמרינן גוד או אגוד כי אפוטרופוס אינו יכול למכור בנכסי יתומים.
קל"ח סק"ט.

ארץ ישראל

בענין אם האבות קיימו כל התורה רק בארץ ישראל.
קמ"ג.

אש

גדרים מתי חייבים על אש.
רכ"ב.

בור המזיק

בענין אם חפירת בור אסורה מהתורה או מדרבנן, ודברי רש"י שהאיסור לחפור בור הוא משום מקלקל רה"ר.
קצ"ה (קטע "והנה לכאורה").

בושת

בענין אם המזיק אחראי היכא שלא הי' לו להניזק להתבייש.
 י"ח סק"א (קטע "ברם סברת" ולהלן שם).

בית הכסא

בענין היזיקא דקוטרא ובית הכסא.
 י"ח סק"א (קטע "וכוונתי") סק"ו סק"ח.

בל תשחית

דברי הפ"י בב"ק שפליגי תנאי בענין אם בל תשחית מותר רק לצורך גדול, או האם אפילו לסתם צורך.
 רכ"ג.

גוד או אגוד

בענין יסוד הדין של גוד או אגוד: האם זה בגדר מכירה, או חלוקה, ועוד אפשרויות, וכן האם זה מן התורה או מדרבנן.
 קל"ו, קל"ז סק"ב.

ראיות ליסוד הדין של גוד או אגוד.
 קל"ח.

בענין הגדר של התקנה דרבנן (לפי הצד שזה מדרבנן).
 קל"ו סק"ג, קל"ז סק"א.

הסברות לומר שאפשר לכוף על גוד או אגוד.
 קל"ו.

בענין אם לפי הצד שאפשר לכוף הרי הוא צריך לומר רוצה אני.
 קל"ו סק"ג, קל"ז סק"ב (קטע "ב").

המחלוקת בין הר"י והריצב"א בענין אם בדמים יקרים, יותר משווי האמתי, יכול לומר לו גוד או אגוד, או האם רק בערכו האמתי.
 קל"ח סק"ב.

השיטה שהביא הר"ף שלא אמרינן גוד או

אגוד אלא היכא שיש ביכולת שניהם לקנות, דבעינן שגם להנתבע יהי' מעות ויוכל לקנות, ושיטת הר"ף עצמו שסגי בזה שהתובע יכול להקנות.
 קל"ח סק"ג.

דברי הב"ח שהיכא שלשותף אחד יש כדי חלוקה ולהשותף השני אין, אין השותף שאין לו כדי חלוקה יכול לכוף את השני לגוד או אגוד, ודברי הש"ך ששפיר יכול. קל"ו (קטע אחרון), קל"ח סק"י.

דברי הראב"ד שיכול לומר טול אתה כשיעור, בדמים או בחנם, ואני פחות, כלומר שבשדה שיש בה ז' אמות, יכול לומר לו תיקח אתה ד' אמות ואני שלש ותשלם לי בשביל חצי האמה או תקחנה בחנם, או אטול אני כשיעור ואתה פחות.
 קל"ח סק"א.

חקירת הרמב"ן אם אמרינן גוד או אגוד בחצר שיש בו רק ג' אמות, או לא כיון שגם ע"י גוד או אגוד לא יגיע לו חלק הראוי לשימוש, או האם שפיר אמרינן גוד או אגוד כיון שגם עכשיו אינו ראוי לשימוש.
 קל"ח סק"ה.

דברי הר"י מיגש שאין אומרים גוד או אגוד בקרקע כי אפשר לשניהם להשתמש בה ביחד ע"י לעובדה בשותפות או על ידי למוסרה לאריס, ודברי הרא"ש שחולק עליו וסובר שגם בדבר שאפשר להשתמש בו ביחד אמרינן גוד או אגוד.
 קל"ו סק"ד, קל"ח סק"ו.

דברי הרמ"ה שיש לבן פשוט (כלומר שאינו בכור) חלק בהירושה גם קודם חלוקה ושלכן יכול לומר גוד או אגוד.
 קל"ח סק"ז.

בענין אם חולקים שדה כנגד כרם.
 קל"ח סק"ח.

שיטת הבעל המאור שבשני חפצים משני מינים שדמיהם שוים, חולקים זה כנגד זה ויכולים לומר גוד או אגוד, וכן בשני

בענין אם כפירה בהקב"ה הוא בכלל האיסור עבודה זרה של בן נח.
קמ"ד סק"א.

בענין אם גוי מצווה להאמין בתחית המתים.
קמ"ד סק"א.

גורל

מקרים שעושים גורל בדיני ממונות.
ק"ג.

גניבה וגזילה

בענין גונב על מנת לשלם, על מנת להחזיר, על מנת למיקט, על מנת לשלם כפל.

קמ"ב, רי"ז (קטע "והנה הרמב"ם" וקטע "וע"ע בקו"ש") ובההערה.

השיטה שהאיסור לגנוב על מנת להחזיר הוא רק מדרבנן.
קמ"ב.

דברי הרמב"ם שגונב על מנת להחזיר אסור כדי שלא ירגיל את עצמו לגנוב.
קמ"ב.

דברי הפני שלמה והקובץ שיעורים שמחלקים שרק בגניבה אסור אבל לא בגזילה, וכן שרק לישראל אסור אבל לא לבן נח (ודברי הרמ"ה והריטב"א והב"ח והש"ך בענין זה).
קמ"ב.

דברי הריטב"א שהיכא שהפירות עומדים לשכר, ודמיהם הרי הם קצובים, מותר לקחת אותם על מנת לפרוע דמיהם. וכן דרכו של הריטב"א שהיכא שאינו עושה כדי לצער את חברו אלא "להוציא לאור", שרי (ורש"י שאינו סובר כן).
קמ"ב.

"מהו ליטול גדישין של שעורין דישראל ליתן לפני בהמתו על מנת לשלם גדישין של עדשים דפלשתים, שלחו לי חבול ישיב רשע גזילה ישלם וכו'" (ב"ק דף ס' ע"ב), ודברי הרא"ש על זה.

קמ"ב (קטע "ובסה"מ"), רי"ז (קטע אחרון).

חפצים ממין אחד שאין דמיהם שוים אומרים גוד או אגוד, ורק היכא שהם שני מינים וגם אין דמיהם שוה אין אומרים גוד או אגוד, ושיטת הרמב"ן שחולק על זה וסובר שגם בהציוורים הנ"ל אינו יכול לכופו כי אין אומרים לאדם גם למכור וגם לקנות. ושיטת הרא"ש שבב' מינים לא אמרינן גוד או אגוד אבל במין אחד יכול לכופו אפילו אם אין דמיהם שוה.
קל"ח סקי"ב.

דברי השלטי הגבורים בשם רב האי גאון שב"ד מעמידים אפטרופוס ליתומים קטנים ועושים גוד או אגוד, ודברי הרא"ש בתשובה שחולק וסובר שביתומים לא אמרינן גוד או אגוד כי אפטרופוס אינו יכול למכור בנכסי יתומים.
קל"ח סקי"ט.

שיטות הראשונים בענין אם גוד או אגוד עדיף מלהשכיר ולחלוק בהשכר.
קל"ח סקי"ג סקי"ד (קטע "ובדרכי").

שיטות הראשונים בענין אם גוד או אגוד עדיף מחלוקת ימים.
קל"ח סקי"ד.

שיטות הראשונים בענין אם להשתמש יחד או להשכיר עדיף מחלוקת ימים.
קל"ח סק"ו סקי"ד (קטע "ובדרכי"), קל"ט (קטע "והנה הרמב"ן" ולהלן שם).

בענין אם חלוקת ימים היא בגדר חלוקה או האם היא בגדר השתמשות יחד וחלוקת פירות.
קל"ט.

בענין אם לפי הצד שהיא בגדר חלוקה, הרי היא בגדר חלוקת הגוף לגמרי, או האם היא בגדר חלוקת הגוף לפירותיו בלבד.
קל"ח סקי"ד (קטע "גם י"ל שחלוקת"), קל"ט.

גוי - בן נח

בענין אם גוי מצווה לא לגנוב אפילו על מנת למיקט כמו שישראל מצווה, עי' בערך גניבה וגזילה - גונב או גוזל על מנת להחזיר.

גרמא וגרמי

שגורם דגורם אסור ומענישין אותו מן השמים, אבל פטור מלשלם מדיני שמים. קנ"א סק"א (קטע "וע"ע במשנת") (הדרך שרבי יוסי סובר שגורם דגורם מותר), סק"ד, סק"ה (קטע "ונראה" וקטע "מיהו מה").

בענין אם גרמי חייב לפי רבי מאיר מהתורה או מדרבנן. ט"ו סק"ו (קטע "ובתורת חיים"), ט"ז, ר', ר"ב סק"א סק"ב.

שיטת הריצב"א שהחויב תשלומין של גרמי הוא קנס דרבנן שקנסו בהיזקים השכיחים. ט"ו סק"ו (קטע "ובתורת חיים"), ט"ז (קטע "מיהו לכאורה"), ר', ר"ב סק"א.

בענין הצד שגרמי חייב מהתורה, האם החויב הוא מדין אדם המזיק או האם משום ק"ו מנזקי ממונו. ט"ז (קטע "ואולי").

בענין אם גרמי חייב על שוגג כמזיד ואונס כרצון כמו אדם המזיק בידים. ט"ז, ר"ב סק"א.

שיטת רבינו יונה שגרמי פטור אם לא התרו בו. ט"ז (קטע ראשון).

שיטות הראשונים בענין מה נקרא גרמא ומה נקרא גרמי. ר"א.

בענין גדר "גירי דילי". קנ"א סק"ה ובהערה, קנ"ב סק"א.

בענין היכא שמכניס לתוך חפץ מסוים חומר שעתיד לעשות בו קלקול לאחר זמן, האם זה נקרא גרמא או מזיק בידים. ט"ו סק"ג בהערה השני'.

בענין גרמי דבהמתו. ט"ו סק"ב סק"ג.

בענין מוסר.

ט"ז (קטע "גם יש ליישב").

דברי הרמב"ן והרא"ה בענין אם כריית בור חשיב גרמא או גרמי. ט"ו סק"ו (קטע אחרון).

שיטת הרמ"ה שבפורץ כותל בריא בפני בהמת חבירו וברחה, הפורץ חייב על הבהמה. ט"ו סק"ו.

שיטת הרמ"ה שהיכא שהי' חייב לבנות כותל משום היזק ראי' ולא בנה ובאו גנבים הרי הוא חייב לשלם מה שגנבו, אבל רק אם התרו בו לבנות. ט"ו סק"ב סק"ו.

בענין מחיצת הכרם שנפרצה אומר לו גדור וכו': שיטות הראשונים בענין למה בעל הכרם חייב יותר מבעל הזרעים. ט"ו.

המחלוקת אם מיקרי שהכרם הזיק את הזרעים בדרך גרמי, או האם מיקרי שהזיק בדרך מזיק בידים רק דחשיב גרמי משום שצריכים גם יאשוו של בעל הכרם. ט"ו סק"ג ולהלן שם, י"ז סק"ב.

דברי הרמב"ן שמפגל חשיב מזיק בידים ולא גרמי כי השחיטה היא מעשה. י"ז סק"א בהערה הראשונה.

בענין אם המודה בחיוב גרמי פטור משום דחשיב מודה בקנס. ר"ב סק"ג.

בענין אם דנין גרמי בזה"ז. ר"ב סק"ג.

דיינים

בענין אם למסקנא נשאר דין שאין דנין דיני קנסות בכל או האם נשאר רק הכלל שאין דנין דבר שאינו שכיח וכן דבר שאין בו חסרון כיס. ר"ב סק"ג (קטע אחרון).

בענין קם דינא או הדר דינא.
ס"ג.

חיוב ממון לחבירו, ואינו רק לצורך עצמו
דהיינו כדי להסתלק מלעבור על איסור
מסוים.

י"ח סק"ח, כ"ג, נ"ב (קטע "ועי'
בברכת שמואל"), צ"ה סק"א (קטע
"ובתחילה"), קט"ז סק"א.

הדרך (דלא כהנ"ל אלא) שהחיוב לבנות
כותל הוא רק חובת גברא לשמים לעשות
כותל אבל אינו בגדר חיוב ממון לחבירו.
נ"ב (קטע "ועי' בברכת שמואל").

בענין אם חל חיוב על כל אחד בנפרד
לבנות כותל, רק שכיון שכותל אחד יהי'
מיותר משלשים ביניהם, או האם גם
לכתחילה תיקנו חז"ל שכל אחד חייב
לבנות רק חצי כותל.

י"ח סק"ח בהערה, כ"ד סק"ב,
צ"ה סק"א (קטע "ובתחילה"),
צ"ו, ק' סק"ג.

שצריך לדחוק חיינו כדי לבנות כותל משום
היזק ראוי.
כ"ג.

שיטת הרמ"ה שהיכא שהי' חייב לבנות
כותל משום היזק ראוי ולא בנה ובאו גנבים
הרי הוא חייב לשלם מה שגנבו, אבל רק
אם התרו בו לבנות.
ט"ו סק"ב סק"ו.

שיטת הרשב"א שחייבים לבנות בחצר גם
במקום שנוהגים שלא לבנות, והשיטה
שחולקת עליו.

ז' סק"א, כ"ז, מ' סק"ו (קטע
"ואולי") סק"א.

בענין אם בכה"ג צריכים לבנות כפיסין או
לבנים וכשיטת רבינו יונה בעיר חדשה, או
האם גם רבינו יונה מודה שמספיק בכה"ג
בהוצא ודפנא.
ז' סק"ד.

הסברא שבאופן שאינו רוצה לבנות בגלל
שהוא רוצה באמת להסתכל אז גם לפי
המ"ד סובר שלא שמי' היזק הרי הוא
חייב לבנות.
כ"ג.

דיני שמים

ש"גורם דגורם" אסור ומענישין אותו מן
השמים, אבל פטור מלשלם מדיני שמים.
קנ"א סק"א (הדרך שרבי יוסי סובר
דמותר) (קטע "וע"ע במשנת"),
סק"ד ובהערה שם, סק"ה (קטע
"ונראה" וקטע "מיהו מה").

היזק ראוי

מהות היזק ראוי

בענין אם היזק ראוי שמי' היזק מדאורייתא
או האם רק מדרבנן.
ק"א (קטע אחרון).

הסברות לומר שהיזק ראוי שמי' היזק או
לא שמי' היזק, ובענין אם זה נחשב היזק
לגופו (משום שגורם לו צער, ובושה, ועין
הרע), או האם ההיזק הוא בזה שהוא גורם
לו לצמצם תשמישים.
י"ח, צ"ח.

לפי הצד שהיזק ראוי הוא משום שזה גורם
צמצום תשמישים, האם הכוונה היא שזה
נחשב היזק לגוף הקרקע או האם זה נחשב
היזק לגופו של חבירו משום עצם העובדא
שחיסר ממנו תשמישים.

י"ח סק"ב (קטע "איברא") סק"ה,
י"ט, צ"ב סק"ו.

דברי הגרש"ש בדעת הרא"ש שאין איסור
לעשות תשמישיו בחצירו אפילו אם זה
יגרום לו לראות את חבירו בדרך מקרה
ושלא במתכוין, ורק להסתכל להדיא
במתכוין אסור.

י"ח סק"ח, צ"ה סק"א (קטע
"ובתחילה").

גדרי החיוב לבנות את הכותל

בענין "למעלה מד"א וסמך לו כותל אחר
אע"פ שלא נתן עליו התקרה מגלגלין עליו
את הכל", עי' בערך שותפות.

שיטת הרא"ש שהחיוב לבנות כותל הוא

דברי הראשונים בענין למה לפי המ"ד שהיזק ראוי לא שמי היזק מהני קנין לחייבו לבנות כותל של היזק ראוי. ל"ה סק"ג סק"ד.

בענין אם היכא שרק אחד בנה את הכותל על קרקעיתו הרי הבונה יכול לתבוע את השני משום שפטר אותו מחיובו, או האם אינו יכול לתבועו כי הוא נחשב בגדר פורע חובו של חבירו וחבירו פטור מלשלם לו, וכן האם יש במה שהבונה תובע את חבירו משום מדת סדום

צ"ה סק"א (קטע "והנה הנ"י"), צ"ז, ק"ט סק"ד.

השיטה שאם ה' שם כותל ונפל הרי הם חייבים לבנותו אפילו אם היזק ראוי לא שמי היזק ורק אחד מהם לבדו בנה אותו בתחילה.

י"ח סק"א (קטע "ולכאורה" וקטע "ובדעת"), ל' סק"ג.

בענין "היזיקא דרבים שאני".

י"ח סק"א (קטע "ברם סברת" וקטע "ועיין ברש"י" וקטע "ולכאורה מוכרחים" וקטע "ובדעת").

בענין היכא שאחד מהם הוא עיקר המזיק, האם השני פטור לגמרי.

י"ח סק"ח בההערה, ק"א (קטע אחרון), ק"ו סק"א סק"ד.

דיני בניית הכותל

דברי הר"י ברצלוני שהיכא שהם עניים אפשר לקחת מצדקה רק בשביל מחיצה של הוצא ודפנא. ז' סק"ה.

דברי הטור בשם הר"י ברצלוני שאם שניהם עניים ואינם יכולים לבנות כותל הרי הם מותרים להשתמש, רק שירחיקו תשמישם כל מה שאפשר. י"ח סק"ח (קטע "וע"ע בטור").

בענין היכא שהסכימו לעשות רק מסיפס

האם הם חייבים לעשותו מגויל וגזית כמנהג המדינה. כ"ב סק"א.

בענין איך בונים כותל של היזק ראוי היכא שאין חלקיהם בהחצר חלקים שוים, למ"ד היזק ראוי שמי היזק. ב'.

בענין איך בונים בכה"ג (שאינו להם חלקים שוים בהחצר) כותל של היזק ראוי למ"ד לא שמי היזק היכא שהם בונים משום שנתרצו לבנות. ב' בההערה, י"ט.

בענין איך בונים מחיצה של י' משום נתפס כגנב היכא שאין חלקיהם שוים. ב' בההערה.

שיטת הרא"ש שרשאי להכנס לתוך שלו ולבנות הוצא דפנא.

ו', כ"ב סק"ב (קטע "ועיני עוד שם"), ק' סק"א, ק"ז (ודברי הרשב"א בענין זה), ק"ח סק"א (קטע "גם יש להעיר"), ק"י סק"ד (קטע אחרון).

שיטת הרשב"א והנ"י שחולקים על הרא"ש משום שהשני יכול לומר שאינו מסכים למחיצה של הוצא ודפנא. ו' סק"א (קטע "והנה הרשב"א).

שיטת הרא"ה שחולק גם הוא על הרא"ש וסובר שאינו יכול לטעון שהוא רוצה להכנס לתוך שלו ולבנות את הכל משלו ושכל הכותל יהי רק שלו אפילו אם הוא מסכים לבנות כמנהג המדינה, כי השני יכול לטעון שהוא רוצה כותל שגם הוא יכול להשתמש בו, ואינו מוכן לקנות אבנים שעומדות על הקרקע של חבירו, וכן אינו מוכן לקנות קרקע חדשה שלא הי' צריך לקנות אם היו בונים את הכותל על הקרקע של שניהם.

ב' (קטע "עוד כתב"), ו' סק"א (קטע "ועוד הביא") סק"ב (קטע "ועוד" וקטע "וכן פשיטא"), צ"ה סק"א (קטע "והנה הנ"י") (סק"ב), ק"ט סק"א, ק"ח סק"א (קטע "גם יש להעיר").

הוצא ודופנא מיקרי מחיצה ראוי' והמנהג מהני להחמיר.
ז' סק"ב.

הדרך שבאמת רק גזית מיקרי מחיצה מעלייתה, רק דהיכא שיש מנהג הקילו רבנן.

ו' סק"ג (קטע "ונראה") ובההערה הראשונה.

בענין אם מנהג מהני משום שבשעה שנשתתפו או חלקו נתכוונו מן הסתם להשתעבד זה לזה לעשות כמו המנהג, או האם הכח של מנהג בא מצד תקנת חז"ל.
ז' סק"ב (קטע "שו"ר").

דהיכא שבונים יותר מגובה ד"א יתכן שצריכים יותר רוחב מהשיעור בהמשנה.
ע"ה (קטע "והנה ע"ע"), ק"ו סק"א.

בענין "כל שפא ושפא זימני' הוא".
פ"ד, פ"ה.

בעלות ומוחזקות על הכותל

ע"י עור בענין מוחזקות על הכותל להלן ב"הראיות של חזית וחלונות".

דברי הירושלמי בענין אם הכותל של היזק ראוי' שייך חצי לזה וחצי לזה או האם הוא שייך כולו לזה וכולו לזה, ונפ"מ לענין אם נפלה עליו מציאה למי היא שייכת.
ע"ה (קטע "ווע"ע בביאור"), ע"ח (קטע "ווע"ע בנתיחה"מ" וקטע "ווע"ע בקצה"ח").

בענין אם לפי הצד שכולו לזה וכולו לזה הרי הם נעשים שותפים גם על הקרקע שתחת הכותל או האם על הקרקע ליכא שום שותפות כלל אלא כל אחד נשאר בעלים לבדו על החלק שלצדו.
ע"ה (קטע "מיהו הקצה"ח" וקטע "מיהו הרשב"א"), ע"ח (קטע "והנה עיין גם בקצה"ח").

דברי הרשב"א שנקטינן בודאות שהשטח שתחת הכותל שייך לשניהם אפילו בלי הכרעת מוחזק.
ח' סק"ו סק"ח.

עוד בענין אם יכול לומר שאינו רוצה לקנות את חצי הקרקע.
ס' סק"ג

עוד בענין אם הוא צריך לקנות אבנים שהן על קרקע חבירו.
ק"י סק"ב (קטע "ווע"ע בקצה"ח" ולהלן שם) סק"ג.

בענין היכא שכנס לתוך שלו ובנה לבדו משום שחבירו רצה להכנס לתוך שלו ולבנות הוצא ודפנא, האם הוא יכול לתבוע מחבירו שישלם לו חצי כותל של הוצא ודפנא.
ו' סק"ב (קטע "וועוד").

השיטה שחולקת על תוס' וסוברת שאסור לפחות מהשיעורים השנויים בהמשנה של הרוחב של גויל וגזית וכפיתין ולבנים אפילו אם כן הוא מנהג המדינה.
ג'.

שיטת הראב"ד שצריכים גויל וגזית כדי שיוכל אח"כ לסמוך עליו תקרה אבל בשביל היזק ראוי' סגי בהוצא ודפנא.
ד', ז' סק"ה, ק"ח סק"א (קטע "ווע"ע בראב"ד שם ששוב").

שיטת הרא"ש והרמב"ן שמנהג לעשות פחות מהוצא ודפנא תופס, ודלא כר"ת שסובר שאינו תופס.
ה' סק"ג.

דברי הרא"ש על היכא שנהגו במחצלות.
ז' סק"ד.

שיטת רבינו יונה שבעיר חדשה שאין שם מנהג, בונים את הכותל של היזק ראוי' מכפיתין ולבנים.
ו' סק"ב (קטע אחרון) סק"ג בההערה הראשונה ובההערה השני', ז' סק"א (קטע אחרון) סק"ד סק"ה.

גדר הדבר שמנהג מועיל במחיצת היזק ראוי': האם מחיצה ראוי' לפי חז"ל מיקרי רק גויל והמנהג מהני להקל, או האם גם

שלפני הבתים אשר בכה"ג הרי הם רואים זה את זה ויכולים להזהר.
א' (קטע "עוד כתב").

דברי המהר"ם שברחבה שאחורי הבתים גם המ"ד שסובר שהיזק ראוי שמי' היזק מודה שאין שם היזק ראוי.
א' (קטע "וע"ע במהר"ם").

בענין חצר שהוא לפני אחד מהבתים ואחורי הבית השני, מי צריך לבנות את המחיצה.
א' (קטע אחרון).

דברי המרדכי בשם הראב"ן שאם אינו יכול להסתכל לתוך כל החצר של חבירו, אלא אכתי יכול חבירו להשתמש בחלק מחצירו בלי שיראו אותו, אין חיוב של בניית כותל.
י"ח סק"ב, צ"ח, ק"ו סק"א סק"ה.

דברי הראב"ד שהיכא שיש לראובן מיצר משותף עם שמעון, וכן מהצד השני יש לו לראובן מיצר משותף עם אדם אחר, הרי שמעון יכול לומר שאינו רוצה לבנות כי בלא"ה לא יוכל ראובן לעשות דברי צניעות.
י"ח סק"ג, צ"ח.

בענין שתי חצירות זו למעלה מזו: מהו הצירוף.
ק"ו.

בענין שתי חצירות זו למעלה מזו: סברות המחלוקת שבין רב הונא ורב חסדא כיצד בונים.
ק"ז, ק"ח.

בענין שתי חצירות זו למעלה מזו: שיטת הר"י מיגש והרא"ש שהתחתון נקרא מזיק בראייתו עד שיש כותל גבוה ד"א מקרקעיתו של העליון. ושיטת הרמב"ן והרשב"א והנ"י דנהי שהוא נקרא מזיק גם על למעלה מד"א שלו (התחתון) אבל השיעור המדויק משתנה כפי הגובה וכן כפי הרוחב של החצר התחתונה. ושיטת ר"ת והרמ"ה (והר"י מיגש והרמב"ם) שהתחתון נקרא מזיק רק עד ד"א מקרקעיתו שלו (התחתון).
ק"ו, ק"ז.

קושיית הראשונים שלפי המ"ד שסובר שהיזק ראוי שמי' היזק יהא זה שנפל הכותל לתוך רשותו נאמן לומר שהוא בנה את הכל משום שחבירו לא הסכים לחלוק עמו את החצר אלא על מנת שהוא יקבל על עצמו לבנות את הכותל הכל משלו.
ו' סק"א בההערה.

שיטת הרמב"ן שהיכא שבנו כותל יותר גבוה מד' אמות שניהם נקראים מוחזקים בהתוספת.
ח' סק"ד.

חזקה ומחילה על היזק ראוי

בענין אם חזקה (כלומר שאחד קיבל חזקה לשהות שם בלי לבנות) ומחילה מועילות בהיזק ראוי.

י"ח סק"ו (רמב"ן) סק"ח (רא"ש),
ק"ח סק"ב (קטע "והנה יש לעיין")
סק"ג, קט"ז סק"א.

קושיית החזו"א למה לא מהני מנהג שלא לבנות כמו שתנאי מפורש מועיל לפי הסוברים שמחילה מהני בהיזק ראוי.
ז' סק"ב בההערה.

שיטת הרמ"ה שחזקה מהני בחלון.
י"ח סק"ז.

בענין הצד שמחילה מועלת: האם אחרי שמחל על היזק ראוי הרי הוא יכול לומר שהי' סבור שהוא יכול לסבול ועכשיו הוא רואה שאינו יכול.
י"ח סק"ח (קטע "וראיתי").

דברי הקובץ שיעורים שהחיוב לבנות כותל חל מחדש כל רגע, וקושייתו שלפ"ז איך מהני מחילה על החיוב של בניית כותל.
י"ח סק"ח (קטע "וע"ע בקובץ שיעורים").

חצר

שהמ"ד שסובר שהיזק ראוי לא שמי' היזק הרי הוא סובר כן אפילו בחצר שמשמשים בה הרבה.
א' (קטע "גם י"ל").

שהמ"ד שסובר שהיזק ראוי שמי' היזק סובר כן אפילו אם הם שותפין בחצר

דברי הר"י מיגש שמלמטה ללמעלה אין
היזק ראי'.
ק"ה (קטע "מיהו אע"פ"), ק"ו
סק"ז.

בית, ופתיחת חלונות

בענין "היזיקא דבית שאני".
י"ח סק"א (קטע "והנה עד כאן"
וקטע "ולכאורה").

בענין הגדר של היזיקא דבית.
א' (קטע "והנה בנוגע").

קושיית הרמב"ן למה לא הוכיחה הגמ'
שהיזק ראי' שמה היזק מהא דלא יפתח
אדם חלון לחצר השותפין.
י"ח סק"ו (קטע "מיהו עיין
בדבריו").

גג אצל גג, גג אצל חצר

בענין מתי יש היזק ראי' בגג.
י"ח סק"ד, צ"ח, ק' סק"ג, ק"א.

בענין "שני בתים בשני צדי רה"ר זה עושה
מעקה לחצי גגו וזה עושה מעקה לחצי גגו
(משום היזק ראי') ומעדיף".
צ"ח - ק', ולהלן שם.

שיטת תוס' והרא"ש שבב' גגין בשני צדי
רה"ר, האחד יכול לומר לחבירו או בנה
אתה כולו על גגך ואני אשתתף במעות, או
אני אבננה ואתה תשתתף במעות.
צ"ה, ק"ט סק"ב.

בענין גג הסמוך לחצר חבירו עושה לו
(בעל הגג) מעקה גבוה עשרה (משום היזק
ראי').

ק"א, ולהלן שם.

בעיון גג הסמוך לחצר היכא שגם בעל
החצר צריך לבנות, מה הם צריכים לבנות.
ק' סק"ג.

עוד בענין גג הסמוך לחצר.
י"ח סק"א (קטע "ולכאורה").

בענין חצר למעלה מגג.
ק"ד (שיטת הרמב"ם), ק"ו סק"ב
סק"ז, ק"ט סק"ד (קטע ראשון
וקטע אחרון).

בענין גג וחצר בשני צדי רה"ר.
ק"א.

גינה ובקעה

בענין חזית בבקעה, עי' להלן ב"הראיות
של חזית וחלונות".

בענין היזק ראי' בגינה.
כ"ח.

דברי הרמב"ם שמה שאמר ר"א שאסור
לאדם לעמוד בשדה חבירו בשעה שהיא
עומדת בקמותי' הרי זה מדת חסידות.
כ"ט (קטע ראשון).

דברי הנחלת דוד שהסתכלות מחוץ לגינה
אל תוך הגינה אינה גורמת עין הרע כיון
שהוא במרחק.
כ"ט (קטע "והנחלת").

הדרך שכתב הרשב"א שגם בגינה לא מהני
מנהג שלא לבנות, ודברי הירושלמי בגינה
ובקעה.

ז' סק"א (קטע "גם צידד"), מ'
סק"ה סק"ו סק"ז סק"ח סקי"א.

שיטת הרמב"ם שבגינה הרי הוא בונה רק
מחיצה".
כ"ט, מ' סק"ו (קטע אחרון).

שיטת הרמב"ם בהל' שכנים במוכר גינה או
מוכר שדה בבקעה.
מ'.

דברי הגר"א והקצה"ח בענין כמה לוקח
צריך לבנות בגינה.
כ"ט (קטע "והנה הגר"א" ולהלן
שם).

דברי הרמב"ם בהל' מכירה שבגינה הלוקח
מקבל עליו את המקום של הגדר.
מ' סק"י.

בענין איך בונים כותל של היזק ראי'
בבקעה היכא שנתרצו לבנות ואין חלקיהם
שויים.
ב' בהערה, י"ט.

הראיות של חזית וחלונות

בענין חזית בחצר.

י"ב, מ"א, מ"ו (קטע אחרון), נ', פ"א.

דברי הרשב"א שלא מהני חזית בחצר כי לא שייך במציאות שיועיל בחצר. מ"א, נ' סק"א.

הבנת הרמב"ן והרשב"א בדעת הר"י מיגש שאפילו ע"י תקנה לא הי' שייך שיועיל חזית נגד החזקה ששניהם בנו. נ' סק"ד.

הבנת הרא"ש בדעת הר"י מיגש שלא מהני חזית בחצר משום שלא תיקנו אותה. נ' סק"א.

דברי הקצה"ח שלמ"ד היזק ראי' לא שמי' היזק בודאי תיקנו גם בחצר דין של חזית. י"ב (קטע "והנה הרמב"ן").

הדרך שהיכא שאין חזית לא לזה ולא לזה הרי זה בגדר ראי' חיובית ששניהם בנו את הכותל.

י"ב, מ"ה סק"א (קטע ראשון וקטע "והנה הב"י"), מ"ז.

בענין אם התועלת של חזית היא רק כשהכותל עומד או האם נשאר תועלת גם לאחר שנפל.

מ"א, מ"ה סק"א (קטע "והט"ז"), נ' סק"א.

בענין אם הראי' של חזית עדיף ממוחזקות. מ"ו.

השיטה שהיכא ששניהם עשו חזית הרי זה ראי' חיובית יותר חזק מהיכא ששניהם לא עשו חזית, והרי זה מועיל גם נגד הראי' של שהה ברשותו זמן מרובה, והשיטה שחולקת על זה וסוברת ששניהם שוים. מ"ו (קטע ראשון).

שיטת הרמב"ן שבהציור שבנו למעלה מד' אמות לא מהני מה שיש לאחד מהם חזית כראי' שמה שלמעלה מד"א הוא שלו. מ"ו (קטע ראשון), פ"א.

דברי הנ"י בשם רבינו יונה שחולק על הנ"ל וסובר ששפיר מהני למה שלמעלה מד"א. מ"ו (קטע "והנה דברי").

דברי רבינו יונה שמכיון שלא תיקנו חזית בהוצא א"כ אפילו אם יעשה כן לא יועיל. מ"ג סק"ב.

שאינן שום חיוב לעשות חזית בבקעה אלא הרי זה רק בגדר עצה טובה קמ"ל. מ"ט.

שיטת רבינו יונה שבבקעה אם שניהם לא עשו חזית ונפל לרשותא דחד מיניהו הרי הוא זוכה.

מ"ה סק"א (קטע "והב"י").

השיטה שבהציור הנ"ל אינו זוכה.

מ"ה סק"א (קטע "והנה הטור").

בענין הא דמהני חלונות בתוך הכותל להוכיח שהוא בנה. נ' סק"ג.

התחייבות

ע"י עוד בערך קנין - קנין דברים וקנין אתן.

בענין אם אדם יכול לחייב את עצמו בדברים בעלמא בפני עדים או ע"י שטר אע"פ שלא הי' מחויב. ל"ה.

חובל

בענין אם יכול למחול לחבירו ולהרשות לו לחבול בו.

י"ח סק"ו בהערה הראשונה.

חזקה

בענין חזקה נגד קרוב, ע"י בערך קרוב.

בענין חזקת מרא קמא, ע"י בערך חזקת מרא קמא.

בענין חזקת שלש שנים, ע"י בערך חזקת שלש שנים.

בענין חזקה בהדי כחות אחרים, ע"י בערך מוחזק - מוחזק נגד צירוף כחות אחרים.

בענין קנין חזקה, ע"י בערך קנין חזקה.

הדרך שהיכא שיש חזקת מרא קמא צריכים כנגדו את הכח של ראי' שיש במוחזקות. ט' סק"ה (קטע "ובספר").

חזקת שלש שנים

דברי הרמב"ן שיש טענה מיד על המערער למה לא מיחה רק שצריכים ג"ש כדי לסלק את הטענה שיש על המחזיק של אחוי שטרך.

צ"ג סק"א.

הדרך שחזקת ג' שנים אינה בגדר ראי' שהקרקע היא שלו, אלא ע"י הג"ש הרי הוא נעשה מוחזק על הקרקע. צ"ב סק"ז בהערה השני'.

בענין אם שייך חג"ש בדבר שאין כותבין עליו שטר.

צ"ב סק"א (קטע "ועכ"פ יש" וקטע "מיהו הקו"ש"), צ"ג.

חזקת תשמישין וניזיקין

שיטות הראשונים והפוסקים בענין איך מחזיקים בתשמישין וניזיקין, דהיינו האם צריכים טענה וג' שנים.

צ"ב, קי"ג.

הסברות להצריך ג' שנים או לא. צ"ג.

הסברות להצריך טענה או לא. צ"ד.

הסוברים שצריכים ל' יום. צ"ב סק"ח.

הסוברים שצריכים להחזיק ע"י מעשה ולא מספיק בשב ואל תעשה. צ"ב סק"ט.

המחלקים בין חזקת תשמישין לחזקת ניזיקין לענין אם צריכים חזקת ג"ש וטענה.

צ"ב סק"ז, צ"ד (קטע "ועכ"פ").

הסברא שהתשמיש עצמו הוא בגדר קנין חזקה לקנות בהקרקע את הזכות להשתמש באותו תשמיש. ובענין אם שייך לומר כן בחזקת ניזיקין.

צ"ד סק"ב (קטע "ועכ"פ").

בענין שיטות הראשונים והפוסקים איך מחזיקים בתשמישין וניזיקין, האם צריכים טענה וג' שנים, ע"י בערך חזקת תשמישין וניזיקין.

בענין אם חזקה דמעיקרא מהני משום דחשיב בירור, או האם זה בגדר גזיה"כ של התנהגות במצב של ספק. ר"ד סק"ד סק"ה.

הסברא שאפילו אם חזקה היא בגדר גזירת הכתוב של התנהגות אבל הטעם למה גזרה כן התורה הרי זה משום מדת ההוכחה שיש בזה, אבל אין ההוכחה מספיק גדולה שתוכל להכריע בזכות עצמה.

ר"ד סק"א (קטע "גם י"ל") סק"ה, ר"ה (קטע "ויש לבאר"), ר"א (קטע "מיהו").

הדרך שרובא וחזקה רובא עדיף כי רוב הוא בגדר בירור ואילו חזקה היא בגדר גזירת הכתוב של התנהגות במצב של ספק וממילא לאחר שנתברר הספק ע"י הרוב אין כאן ספק ולא שייך הגזירת הכתוב של חזקה.

ר"ד.

בענין מיגו נגד שתי חזקות. פ"ז.

בענין מיגו נגד החזקה של מלוה מידק דייק, או נגד החזקה של אין אדם פורע תוך זמנו, או נגד החזקה של שטרך בידי מאי בעי. ל"ז.

בענין מיגו נגד החזקה ששני השותפין בנו את הכותל של היזק ראי'. ל"ז (קטע "ברם" ולהלן שם).

בענין מיגו נגד החזקה ששותפין לא קפדי אהדדי.

ט' סק"ח.

חזקת מרא קמא

הדרך שהיכא שאילו היינו עורכים דין תורה היינו פוסקים יחלוקו, רק שלא ערכנו דין תורה, בכל זאת הרי זה נקרא שקיבל חזקת מרא קמא.

ט' סק"ה (קטע "ובספר").

בענין מי מיקרי המוחזק בספק חזקת תשמישין או ספק חזקת נזקין. צ"ב סק"ז.

חמסן

דעת תוס' שחמסן דיהיב דמי אינו עובר בלא תחמוד ובלא תגזול. רי"ז (קטע "וע"ע בקו"ש").

דברי הקובץ שיעורים שמה שאינו עובר בלא תגזול הרי זה דוקא אם נתן את הדמים לפני שלקח את החפץ. רי"ז (קטע "וע"ע בקו"ש").

טבח

בענין טבח אומן שקלקל. י"ז סק"א.

טוען ונטען

ע"י עוד בערך, טענה, ובערך יהא מונח, ובערך שנים או חזין.

סומכוס ורבנן

בענין הדרך שטעמו של סומכוס למה ממון המוטל בספק חולקים הרי זה כי הו"ל כאלו שניהם מוחזקים כיון שיש דררא דממונא.

ח' סק"א (קטע "וכתב הקו"ש").

בענין שגם רבנן דסומכוס סוברים יחלוקו היכא שאין שום מוחזק או חמ"ק. ח' סק"א (קטע "וכתב הקו"ש").

דברי הקצה"ח שאינו נאמן לומר שחבירו רצה לעשות להיפך מן המנהג. ו' סק"ב (קטע ראשון).

פסקו של המחבר שהיכא שידוע ששנים הם שותפים בחפץ מסוים, אפילו אם אחד מהם הוא מוחזק, אינו יכול לטעון ששני שלישי הם שלו, אלא אנו נוקטים שהם שותפין שוים (אם השני טוען כן). ו' סק"ב (קטע "שו"ר").

טענה

הדרך שבדי קרוב עדיפי מרוב. רט"ז (קטע אחרון).

יהא מונח עד שיבוא אליהו

(שיטות רש"י ותוס' במתי אומרים יחלוקו, יהא מונח, וכד"ג. ח' סק"ה).

ירושא

קושיית הרמ"ה שאם אינו יכול למכור איך שיין לומר גוד או אגוד. קל"ח סק"ז.

ירמיהו

בענין שאחרי החורבן הלך ירמיהו למצרים, ובענין אם משם חזר לארץ ישראל או האם הלך לבבל. קמ"א.

כהונה

דברי הכסף משנה בשם הריב"ש בשם הראב"ד שאפילו מי שיכול למחול על כבודו (כמו כהן למ"ד שכבודו מחול) אינו יכול למחול על בזיונות. י"ח סק"ו בהערה הראשונה.

כהן גדול

דברי הכסף משנה בשם הריב"ש בשם הראב"ד שאפילו מי שיכול למחול על כבודו (כמו כהן גדול למ"ד שכבודו מחול) אינו יכול למחול על בזיונות. י"ח סק"ו בהערה הראשונה.

כיבוד אב ואם

דברי הכסף משנה בשם הריב"ש בשם הראב"ד שאע"פ שאב יכול למחול על כבודו אבל על בזיונות לא מהני מחילה. י"ח סק"ו בהערה הראשונה.

כל דאלים גבר

הצד שכל דאלים גבר הוא בגדר בירור שהוא שלו כי נקטינן שהבעלים האמתי ימסור נפשו יותר מחבירו, והצד שכל דאלים גבר הרי הוא בגדר סילוק ב"ד. ח' סק"ח.

להתרות בו לגדור ובלי התראה אינו חייב לשלם, האם זה רק בשביל החיוב תשלומין או האם בלי זה אינו נעשה כלאים. ט"ז.

כתב - על פה (דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרם על פה וכו')

בענין אם נביאים וכתובים נחשבים תורה שבכתב או תורה שבעל פה שנצטוו אח"כ לכותבם. ק"מ (קטע "ועכ"פ" ולהלן שם).
בענין דברי תוס' בתמורה שמותר לומר נביאים וכתובים בעל פה. ק"מ (קטע "וע"ע ברבינו בחיי").

כתובה

בענין אם החיוב והשיעבוד של כתובה חלים בשעת מיתה וגירושין או האם הם חלים בשעת הנישואין. ל"ה סק"ה.

לפני עור לא תתן מכשול

דברי היד רמה שגרמא בניזקין אסור משום לפני עור. קנ"א סק"ה (קטע "מיהו מה").

מבריה ארי

בענין מציל מפי הארי. נ"א סק"ה, ק"ט סק"ד (קטע "גם יש ליישב").

שהמבריה ארי ע"י שהוא מתקן את נכסי חבירו באופן שאין ארי יכול לבוא הרי זה נחשב שבח ממש וגובה. נ"א סק"ה.

דברי תוס' בנדריים דף ל"ג ע"ב שהיכא שראובן משתמש בידים בהחפץ של שמעון כדי להבריה את הארי מעל עצמו לא שייך לומר ששמעון הוא רק בגדר מבריה ארי ולפטור את ראובן. ק"ט סק"ד (קטע "ויש ליישב").

בענין שלא אמרין כל דאלים גבר היכא שיש דרא דמונא. ח' סק"ב, י"ד.

(שיטות רש"י ותוס' בענין מתי אומרים יחלוקו, יהא מונח, וכד"ג. ח' סק"ה).

כלאים

בענין אם הדבר האוסר הוא הערכוב המקורי, רק שאינו אוסר עד שיוסיף מאתים, או האם ההוספה של מאתים מיקרי הדבר האוסר. ט"ו סק"ג בההערה השני'.

שיטות הראשונים בענין אם בשביל האיסור של כלאים בענין גם יניקה למטה וגם שיהי' מעורב למעלה, או האם סגי באחד מהם.

קע"א סק"ב, קפ"ט סק"א.

בענין אם שרשים בשרשים נקרא הרכבה. קפ"ט סק"ב.

דברי תוס' שכלאים חשיב היזק ניכר כי התערוכת ניכרת. י"ז סק"א.

בענין למה מיקרי כלאים היזק ניכר הלא יאושו אינו ניכר. י"ז סק"א ובההערה השני' שם.

"מחיצת הכרם שנפרצה, אומר לו גדור וכו'": שיטות הראשונים בענין למה בעל הכרם חייב יותר מבעל הזרעים. ט"ו.

מחלוקת בענין למה הציור של מחיצת הכרם שנפרצה מיקרי ציור של גרמי: האם זה משום דחשיב שהכרם הזיק להזרעים בדרך גרמי (וגרמי דבהמתו חייב), או האם מיקרי שהכרם הזיק בדרך מזיק בידים רק שאין בעל הכרם חייב משום ממונו המזיק כי צריכים גם את יאושו ולכן חיובו הוא משום גרמי דאדם המזיק. ט"ו סק"ג ולהלן שם, י"ז סק"ב.

בענין למה במחיצת הכרם שנפרצה צריכים

עוד ציורים של מדת סדום.
צ"ה, קכ"ט, קל"א, קל"ג, קל"ד.

מודה בקנס

בענין מודה בקנס שהוא רק מדרבנן.
ר"ב סק"ג.

מוחזק

גדר הכח של מוחזקות

בענין אם מוחזקות היא חזקה חיובית לפי המ"ד בב"ק דף מ"ו ע"ב שלומד מוחזקות ושהממע"ה (אפילו היכא שלא שייך החזקה שכל מה שתחת ידו שלו הוא) מהפסוק דכתיב מי בעל דברים וגו', או האם סוף הדין הוא רק שאין משנים את המצב בלי ראי', כמו לפי המ"ד בב"ק שם שאינו לומד מפסוק אלא סובר שסברא היא "דכאיב לי" כאיבא אזיל לבי אסיא".

וכן בענין אם מהני רוב או חזקה קמייתא או מיגו או ברי נגד שמא או עד אחד היכא שאין החזקה חיובית אלא רק הדין שאין משנים את המצב בלי ראי'.
ר"ד סק"ב.

מה נקרא מוחזק

דברי הרשב"א בב"ב דף ד' ע"א שהיכא שיודעים שנפל כלי מחצירו של ראובן לחצירו של שמעון ושמעון טוען שהוא שלו, אין שומעין לו כי לא חשיב מוחזק.
ח' סק"ח, ל"ח (קטע "ובעמוד ל"ד"), מ"ו (קטע "מיהו עיין").

דברי הקצה"ח בסי' פ"ח סק"ט דהיכא שיש ספק אם העבד יצא לחירות, אין העבד נקרא מוחזק בעצמו, כי יש ספק בעיקר המוחזקות, כי אם הוא שייך להאדון א"כ אין העבד נחשב מוחזק בעצמו כי ידו כיד רבו (ודברי הריטב"א והנתיב"מ שהעבד שפיר נחשב מוחזק בעצמו). וכן עוד ציורים שיש ספק בעיקר המוחזקות. ועי' להלן בסמוך בשיטת הרמב"ן.
ט' סק"א (קטע "והנה לכאורה")
סק"ה (קטע "ובספר" וקטע "ועוד דהא הר"ח").

בענין למה במקיף את חבירו אין הניקף פטור משום שהמקיף הוא רק בגדר מבריה ארי.

נ"א סק"ה.

בענין החיוב להשתתף במעות כשהשני בונה את המחיצה ששניהם חייבים לבנות משום היזק ראי': כשרק אחד מהם בנה למה לא מיפטר השני משום שהבונה הוא רק בגדר מבריה ארי ע"י שפרע את חובו של השני לבנות, וכן למה לא מיפטר משום דהוי בגדר מדת סדום אם הבונה יקח דמים.

צ"ה סק"א (קטע "והנה הנ"י"),
צ"ז, ק"ט סק"ד.

מגדף

בענין אם כופר בעיקר חשיב בגדר מגדף.
קמ"ד סק"א.

מדות

הסברא שהיכא שעושה הנותן לטובת עצמו ליכא משום שונא מתנות יחי'.
ק"י סק"ב (קטע "ומעתה").

מדת סדום

בענין כופין על מדת סדום.
קל"ג (קטע "ובענין").

הדרך שהטעם למה זה נהנה וזה לא חסר פטור הרי זה משום דחשיב מדת סדום לקחת תשלומין כיון שאינו חסר.
קל"ד (קטע "מיהו בב"ק").

בענין החיוב להשתתף במעות כשהשני בונה את המחיצה ששניהם חייבים לבנות משום היזק ראי': כשרק אחד מהם בנה למה לא מיפטר השני משום שהבונה הוא רק בגדר מבריה ארי ע"י שפרע את חובו של השני לבנות, וכן למה לא מיפטר משום דהוי בגדר מדת סדום אם הבונה יקח דמים.

צ"ה סק"א (קטע "והנה הנ"י"),
צ"ז, ק"ט סק"ד.

דברי הר"ן שנוקטים כהסתמיות אפילו לענין להוציא ממון ממוחזק, ואין המוחזק יכול לטעון שקרה מקרה שהוא נגד הסתמיות.

ו' סק"ב בההערה (ודברי הרא"ש שחולק על זה), ל"ז (קטע "מיהו לא הבנתי ודאות זו").

"חזקה כל מה שתחת יד אדם שלו הוא"

הדרך שהחזקה שכל מה שתחת יד אדם שלו הוא אינה בגדר חזקה שמבררת, אלא מהני רק לעשות ספק ושוב מנצח המוחזק ע"י שהוא תפוס.

ח' סק"א (קטע "מיהו"), ל"ז ("מיהו הגרא"ק").

בענין אם לטענת לקוח הוא בידי צריכים את כח הראי' שיש במוחזק (דהיינו החזקה שכל מה שתחת ידו שלו הוא).

ל"ז (קטע "ובע"כ צ"ל" ולהלן שם), ל"ט.

ע"ע להלן בסמוך.

דררא דממונא

הדרך שבדררא דממונא חשיבי שניהם מוחזקים.

ח' סק"א (קטע "וכתב הקו"ש") סק"ב.

הדרך שהיכא שיש חזקת מרא קמא צריכים כנגדה את הכח של ראי' שיש במוחזקות (דהיינו החזקה שכל מה שתחת ידו שלו הוא), אבל היכא שאין חזקת מרא קמא מהני גם סתם מוחזקות (וכן אפילו כשאין דררא דממונא).

ט' סק"ה (קטע "ובספר").

דרכו של הקו"ש שהיכא שיש דררא דממונא אין צריכים את הכח של ראי' שיש במוחזק, אבל היכא שאין דררא דממונא שפיר צריכים את הכח של ראי', וממילא בכה"ג סתם מוחזקות בלי האנן סהדי שמאי

דתפיס דידי' הוא (חזקה שכל מה שתחת ידו שלו הוא) אינה מועלת.
ט' סק"א (קטע "מיהו לכאורה יש ליישב"), ל"ז (קטע "מיהו הגרא"ק").

דברים שלא מהני עליהם מוחזקות (פירות של קרקע כשהקרקע יוצאת מתחת ידו, דברים העשויין להשאל ולהשכיר, גודרות)

בענין מה שכשיש דין תורה על הקרקע, והפסיד את הקרקע, הרי הוא צריך לשלם גם את הפירות, אע"פ שהוא מוחזק על הפירות, וכן אפילו אם יש לו מיגו.

י"א.

המחלוקת בין תוס' והרמב"ם בענין הא דאין מוחזקות על דברים העשויים להשאל ולהשכיר, האם הכוונה היא דסגי בזה שהם דברים שרגיל להשכירם (תוס') או האם צריכים שיהיו מיוחדים להשכיר (הרמב"ם).
ל"ז (קטע "והוסיף").

בענין גודרות אין להם חזקה.
ל"ז (קטע אחרון), ל"ט.

מוחזק נגד צירוף כחות אחרים

בענין מה שלפי רבן גמליאל מהני ברי בהדי מיגו או בהדי חזקה דמעיקרא להוציא ממוחזק שטוען שמא.
רט"ז.

תפיסה

סברת ר' חיים אחיו של הקצה"ח, והגרא"ק בדעת הרמב"ם, שתפיסה לאחר שנולד הספק מהני בטענת ברי רק היכא שבלי התפיסה הי' הדין שהממע"ה, אבל לא היכא שהי' הדין יחלוקו.
ח' סק"א (קטע "ועני עוד"), ל"ז (קטע "מיהו עיי"ש").

דברי תוס' בכתובות דף כ' ע"א שתפיסה מהני רק בטוען טענת ברי, ודבריהם בסוף דף ט"ז שם שתפיסת האשה שם מהני רק כשיש לה מיגו לומר שלא תפסה.
ח' סק"א (קטע "ועני עוד") ולהלן שם), רס"ז (קטע "וכהדרך").

בענין תפיסה לאחר שנולד הספק.
 י"א, י"ד, ל"ז (קטע "מיהו עיי"ש"
 ולהלן שם).

מזיק

איסור מזיק, והיחס בין האיסור
 והחיוב תשלומין

בענין מאיפוא לומדים שיש איסור להזיק
 בגופו, וכן איסור שלא לשמור את ממונו.
 קנ"א סק"ה (קטע "מיהו מה"),
 קצ"ט.

בענין אם הוא חייב לשלם היכא שהי' בגדר
 אומר מותר.
 ט"ז (קטע "ואולי").

מהות ודיני התשלומין

בענין אם מזיק על מנת לשלם אסור
 מהתורה או מדרבנן.
 רי"ז.

כמה ציורים שונים של מזיק

"מחיצת הכרם שנפרצה ואמר לו גדור
 וכו'": שיטות הראשונים בענין למה בעל
 הכרם חייב יותר מבעל הזרעים (וע"ע בזה
 בערך גרמא - גרמי).
 ט"ו.

היזק שאינו ניכר

דברי תוס' שכלאים חשיב היזק ניכר כי
 התערובת ניכר, והקושיא דהא היאוש אינו
 ניכר.
 י"ז סק"א ובהערה השני' שם.

דברי תוס' שמתמא מיקרי היזק שאינו ניכר
 כי אין ניכר שהוכשר.
 י"ז סק"א.

קושיית הרמב"ן למה חשיב טבח שקלקל
 בגדר היזק ניכר הלא השהי' או הדרסה אינן
 ניכרות, ותירוצו שהמחשבה היא הדבר
 שאוסרת.
 י"ז סק"א.

קושיית הרמב"ן למה מיקרי מפגל היזק

שאינו ניכר הלא השחיטה ניכרת, ותירוצו
 שהמחשבה אוסרת.
 י"ז סק"א.

הדרך שאם כל הגורמים של ההיזק ניכרים,
 לא איכפת לן אם עצם ההיזק אינו ניכר
 בתוך החפץ.
 י"ז סק"א.

שלא מציינו שקנסו לשלם עבור היזק שאינו
 ניכר שנעשה ע"י בהמתו.
 י"ז סק"ב.

מחילה

דברי הרשב"א שם שאדם יכול למחול
 השתמשות לחבירו וחבירו קונה את
 ההשתמשות בלי לעשות קנין.
 צ"א, צ"ד סק"ב (קטע "ובדעת").

מיגו

בענין מיגו מממון לממון או מיגו שהי'
 יכול לתבוע יותר ממון.
 ח' סק"ה.

בענין היכא שיש דין תורה על קרקע והרי
 הוא מפסיד את הקרקע, הרי הוא צריך
 לשלם גם את הפירות שאכל, אע"פ שהוא
 מוחזק על הפירות, וכן אע"פ שיש לו מיגו
 על הפירות.
 י"א.

בענין אם חשיב מיגו להוציא היכא שגם
 בעל המיגו הוא מוחזק, כלומר ששניהם
 מוחזקים בהכל.
 צ"ב סק"ז בהערה השני'.

בענין אם מיגו מהני במקום תרי ותרי.
 ר"ד סק"א (קטע אחרון).

מלוה

בענין היכא שאם יגבה המלוה את כל
 החוב ישאר אצל הלוקח קרקע שאין בה
 דין חלוקה, האם בכה"ג הרי הוא צריך
 להשאיר קרקע שיש בה דין חלוקה ולא
 לגבות את כל החוב.

קכ"ב סק"א (קטע "והנפ"מ")
 סק"ב (קטע "והנה כבר הבאנו").

מנהג

המחלוקת בין ר"ת והרא"ש אם יש מנהגים שאין סומכים עליהם כי אינם מוצדקים ואפילו היכא דתנן שהכל כמנהג המדינה. ה'.

גדר הדבר למה מנהג מועיל לענין איך לבנות את המחיצה של היזק רא"י, האם משום שבשעה שנשתתפו או חלקו נתכוונו מן הסתם להשתעבד זה לזה כמו המנהג, או האם הכח של מנהג בא מצד תקנת חז"ל.

ז' סק"ב (קטע "שו"ר").

דברי הקצה"ח שאינו נאמן לומר שחבירו רצה לעשות להיפך מן המנהג. ו' סק"ב (קטע ראשון).

מעקה - היזק רא"י

ע"י בערך היזק רא"י סק"ח.

מעקה - לא תשים דמים בביתך

(המחלוקת בין תוס' והרמב"ן בענין אם הלאו של לא תשים הוא על עצם העובדא שלא עשה מעקה, או האם הלאו הוא על זה שאינו מקיים את העשה של עשיית מעקה.

ק"י"ז (קטע "עוד מבואר").

מקיף וניקף

בענין אם איירי הסוגיא במקיף את שדהו של הניקף ע"י מחיצות שבינו לבין הניקף או האם איירי במקיף את שדהו של הניקף ע"י מחיצות בהצד החיצון של השדה של המקיף. נ"א.

בענין מה היא הנאתו של הפנימי: מניעת היזק רא"י מהמקיף או מניעת כניסת בהמות מרה"ר.

נ"א, ס' סק"ב.

שיטת הרמב"ם דאיירי הסוגיא כשהמקיף הקיף את חורבתו של הניקף, כלומר שבנה מחיצה שתוכל לשמש כמחיצה של בית להניקף, ובענין מה יסבור הרמב"ם בבקעה. ס"ח.

בענין היכא שהמקיף בנה את כל המחיצה על הקרקע שלו, וכן בענין היכא שבנה את כל המחיצה על הקרקע של הניקף. ס' סק"ג, ס"ח.

דברי הראשונים שסוברים שהיכא שהניקף גילה דעתו מתחילה שלא ניחא לו בהנאה אינו חייב לשלם.

נ"ז, נ"ט סק"א (קטע אחרון), קנ"ד סק"א (קטע "ולכאורה").

בענין למה במקיף את חבירו אין הניקף פטור משום שהמקיף הוא בגדר מברית ארי מנכסי חבירו. נ"א סק"ה.

הדרך שאין הניקף חייב על זה שהמקיף פטר אותו מחיובו לבנות, אלא הרי הוא חייב רק משום נהנה. נ"ב (קטע ראשון).

בענין למה סובר רב הונא שהניקף חייב לשלם את כל מחצית שוויותם של האבנים, אשר ע"ז הרי הם נעשים לגמרי שלו לענין סמיכה ושאר השתמשויות, דלמה אינו יכול לטעון שהוא רוצה לשלם רק עבור ההנאה שהוא מקבל מהמחיצה, וזהו בודאי פחות ממלוא השוויות של האבנים שזה כולל גם את הזכות של השתמשות וכהנ"ל. ובענין למה חייב הוא לשלם את כל ההוצאה בבת אחת, ולא סגי אם ישלם כל פעם ופעם כפי הנאתו. נ"ח.

עוד בענין אם הניקף קונה חצי המחיצות. ס"ח, ע"ט.

"רב הונא אמר כפי מה שגדר": דברי הראשונים שהכוונה היא באיך גדר המקיף או הניקף את הרביעית. נ"ט סק"א סק"ב.

דברי הרמב"ן שהטעם לחייב לפי מה שגדר הרי זה דוקא משום שיש אנן סהדי דניחא ל"י במחיצות כאלו, ולא מספיק בהעובדא שנהנה.

נ"ה, נ"ו, נ"ז סק"א, נ"ט סק"א.

שיטת הבעל המאור שאפילו רב הונא מודה שאינו צריך לתת יותר ממה שהוא המנהג של המדינה. נ"ו.

שלפי רב הונא אין שמין בזול אלא משלם מה שהוציא. ס' סק"א.

"חייא בר רב אמר דמי קנים בזול": בענין למה בזול. ס"א.

בענין אם חייא בר רב סובר דמי קנים בזול רק היכא שאינו קונה את המחיצות. ע"ט.

דעת הרמב"ן שחייא בר רב סובר דמי קנים בזול הרי הוא סובר כן אפילו אם עמד הניקף והקיף את הרביעית באבנים. נ"ט סק"ג.

דעת הרמ"ה שהיכא שעמד הניקף וגדר את הרביעית אין מחלוקת בין רב הונא ובין חייא בר רב אלא לפי שניהם אזלינן בתר איך שגדר הניקף את הרביעית. נ"ט סק"ד.

בענין למה מהני גילוי דעת מצד הניקף דניחא לי'. ס"ז, ע"ז סק"ב.

ביאור גילוי דעת דניחא לי' בהנאה: שהכוונה היא שניחא לו בהוצאה ולא סתם שניחא לו לקבל את ההנאה. נ"ד (קטע "ברם").

נביא

דברי רבינו בחיי בריש אבות שנביאים וכתובים נאמרו למשה מסיני (וכן איתא בכרכות דף ה' ע"א), ומחזור ויטרי שם. ק"מ (קטע "וע"ע ברבינו בחיי").

נהנה

עין עוד בערך מקיף וניקף.

גדרי חיוב נהנה

בענין אם צריכים לשלם היכא שגילה דעתו לפני ההנאה שלא ניחא לי' בהנאה. נ"ז, נ"ט סק"א (קטע אחרון), קנ"ד סק"א (קטע "ולכאורה").

זה נהנה וזה לא חסר

בענין היכא שהקפיד עליו בתחילה. קל"ד (קטע "גם י"ל"), קנ"ד סק"א (קטע "ובהשקפה").

זה נהנה וזה חסר

המחלוקת בין תוס' והרמ"ה בענין אם היכא שחיסר קצת הרי הוא משלם רק את מה שחיסר, או האם הוא צריך לשלם את כל הנאתו. פ"ג.

בענין היכא שנהנה מחפץ אחד אבל השני חסר בגלל זה מחפץ אחר. קנ"ד סק"א בהערה השני'.

סברת הרמב"ן שזה נהנה וזה חסר חייב רק היכא שהנאתו היא הדבר שהחסיר להמהנה, אבל לא היכא שהמהנה החסיר לעצמו רק שהנהנה נהנה מזה. נ"א סק"ג (קטע ראשון).

סברת הפני שלמה שזה נהנה וזה חסר חייב רק היכא שבשעה שחסר יש כאן הנאת הנהנה דרק אז הרי זה נקרא שהוא נחסר בשבילו. נ"א סק"ג בהערה השני'.

גילוי דעת דניחא לו בשכר

חידושם של תוס' שהיכא שגילה דעתו שניחא לו לדור בשכר הרי הוא חייב לשלם לכו"ע. ולמה השוכר בית מראובן ונמצא של שמעון פטור ואינו חייב משום שגילה דעתו שניחא לו בהוצאה. ס"ז, ע"ז סק"ב.

שהביאור ב"גילוי דעת דניחא לי' בהנאה", הוא שניחא לי' בהוצאה ולא סתם שניחא לו לקבל את ההנאה. נ"ד (קטע "ברם").

עוד בעניני נהנה

שיטת הרי"ף שדין טול ודין אטול תלויין בהדדי. ס"ח (קטע "ועיין באבן האזל").

דעת הכ"מ שהרמב"ם סובר שאפילו בעשו' ליטע הרי הוא יכול לומר לו טול עצריך, ודלא כהמ"מ שסובר שאינו יכול. ס"ח (קטע "וצ"ל").

נשיא הסנהדרין

דברי הכסף משנה בשם הריב"ש בשם הראב"ד שאפילו מי שיכול למחול על כבודו (כמו נשיא למ"ד כבודו מחול) אינו יכול למחול על בזיונות. י"ח סק"ו בהערה הראשונה.

ספק ספיקא

בענין ס"ס מטעם רוב: האם הכוונה היא שיש רוב סיכוי להיתר (בספק ספיקא שהוא לצד ההיתר), וממילא ס"ס הוא בגדר רובא דלית' קמן די"א שהוא בגדר בירור, או האם הכוונה היא שיש מספר מסוים של אפשרויות, ורובן הן להיתר, והציוור הזה שלפנינו פרש מהן, וממילא ס"ס הוא בגדר רובא דאית' קמן שאינו בגדר בירור. ר"י בהערה הראשונה.

ספקות

שספיקא דרבנן לקולא גם כששייך לומר כאן נמצא כאן הי'. ר"ט, רי"ג.

ספר תורה

דברי הרמב"ן שמשה הי' כסופר המעתיק מהספר תורה של מעלה שכתוב אש שחורה על גבי אש לבנה. ק"מ ("ועל כל פנים").

עגלה ערופה

בענין היכא שמדדו ויש רוב וקרוב. ר"ו.

עד אחד

עד אחד נגד רוב, וכן נגד כחות אחרים בענין עד אחד נגד רוב. רי"א (קטע "וכן יש").

עדות

בענין אם מיגו מהני במקום תרי ותרי. ר"ד סק"א (קטע אחרון).

בענין אם רוב מהני במקום תרי ותרי. ר"ד סק"א (קטע אחרון).

ערלה

דברי השער המלך שאע"פ שבספק ערלה בחו"ל הולכים לקולא אבל היינו רק בספק במציאות אבל לא בספיקא דדינא. רט"ו.

עשה דוחה לא תעשה

דברי הספר חרדים שעונשו של המבטל מצות עשה הוא יותר גדול מעונשו של העובר על לאו. ודברי הגמ' ביבמות של"ת הוא יותר חמור מעשה, ופירש"י שכן רואים ממה שיש בו מלקות. ופירושו של הערל"ג בהגמ' שכן רואים ממה של"ת צריך גם כפרת יוה"כ ולא סגי בתשובה כמו העובר על מצות עשה. ודברי הרמב"ן בפרשת יתרו שקיום מצות עשה דוחה ל"ת משום שקיום מצות עשה הוא גדר של אהבה והפרישה מל"ת היא גדר של יראה, ואהבה היא מדריגה יותר גדולה מיראה. ודברי היד מלאכי בענין זה. קי"ז (קטע "ובספר חרדים" וקטע אחרון).

עשו

בענין שחמש עבירות עבר באותו היום. קמ"ד.

דברי הגר"א קוטלר בענין מה היא הכוונה במה שאמר רבי יוחנן שעשו כפר בעיקר. קמ"ד סק"ג.

פועל

בענין "כל שפא ושפא זימני הוא". פ"ד.

בענין מתי חייב לשלם להפועל במלאכה המתפרדת לחלקים חלקים. פ"ד (קטע "והנה הש"ך" וקטע "ועכ"פ").

פי שנים

בענין אם רק החלק השני נקרא חלק בכורה או האם לשני החלקים ביחד יש חלות שם של חלק בכורה.
קל"א.

דברי הנתיחה"מ שפי שנים הוא מתנה מהאחין.
קל"ה.

פיגול

דברי הרמב"ן שבפיגול המחשבה אוסרת את הבשר ולא השחיטה, ולכן הרי זה נחשב היזק שאינו ניכר.
י"ז סק"א.

דברי הרמב"ן שמפגל נחשב מזיק בידים ולא גרמי כי השחיטה היא מעשה.
י"ז סק"א בההערה הראשונה.

(דברי הר"ן שבמפגל שייך לומר אדם אוסר דבר שאינו שלו ע"י מעשה, ודברי הרא"ש שנחשב שלא ע"י מעשה.
י"ז סק"א בההערה הראשונה.)

פיקוח נפש

דברי הרמב"ם ורבינו יונה שמותר ליהנות מזה שהוא מלומדי התורה רק אם יש מצב של פיקוח נפש.
קט"ז*.

צדקה

בענין מה שעוסק במצות פטור מצדקה, ע"י בערך קיום מצות - עוסק במצוה פטור מן המצוה.

גדרי המצוה והלאו

הסברא ש"לא תאמץ ולא תקפוץ" קאי רק על היכא שאינו נותן משום אימוץ הלב.
קי"ז (קטע ראשון).

דברי הרמב"ם שמונה לא תאמץ ולא תקפוץ ללאו אחד, והספר חרדים שסובר שהם שני לאוין עם שני גדרים.
קי"ז (קטע "ועוד").

דברי הקו"ש שהלאו של לא תקפוץ הוא על זה שאינו מקיים את העשה של נתינת

צדקה ואינו לאו על עצם העובדא שנמנע מלתת צדקה.
קי"ז (קטע "ועכ"פ" וקטע "ודע").

שיעור הנתינה

בענין השיעור של חומש.
קכ"א.

בענין אם יש מצוה לתת צדקה לעם הארץ.
קט"ז*, קי"ט סק"ב.

בענין אם מקבלים שכר בשביל נתינת צדקה לעבריינין במזיד לתיאבון על אחת מכל מצות האמורות בתורה.
קי"ט סק"ב.

צער

בענין אם המזיק אחראי על צערו של הניזק גם היכא שלא הי' להניזק להצטער או האם אומרים שכיון שלא הי' לו להניזק להצטער א"כ איהו ציער לנפשי.
י"ח סק"א (קטע "גם יש לפקפק").

קידושין

דברי הר"ן בנדרים דף ל' ע"א שאין האשה מקנה את עצמה, אלא הרי היא רק מפקרת את עצמה לגבי הבעל, וכל הקיחה היא מצד הבעל, וביאורו של הגרש"ש בכוונתו.
ל"ו (קטע "ועיין עוד בנדרים").

דברי האב"מ בביאור דברי הר"ן שרצון האשה אינו חלק מגוף מעשה הקידושין והקיחה, וממילא אין צריכים עדות על זה, והחולקים על זה.
ל"ו (קטע אחרון).

בענין אסור לאדם לקדש אשה עד שיראנה.
קמ"ג.

קיום מצות

בענין שכר ועונש, ע"י בערך שכר ועונש.

ע"י עוד בערך עשה דוחה לא תעשה.

כללי

בענין עבודת השם שהיא על מנת לקבל פרס.
קכ"ב.

בענין השיעור של הוצאת חומש על קיום מצות. קב"א.

עוסק במצוה פטור מן המצוה

דברי הרמב"ם בפיה"מ בפ"ב ממס' אבות שעוסק במצוה פטור מן המצוה כי אין אתה יודע מתן שכרן של מצות. קי"ז (קטע "וע"ע ברמב"ם").

בענין אם הדין של עוסק במצוה פטור מן המצוה גורם שנחשב שהוא פטור ממש מן המצוה השני' (אשר לפ"ז אם קיים אותה אינו יוצא אלא צריך לעשותו עוד הפעם אח"כ כשיגמור את המצוה הראשונה ויתחייב שוב בהשני'), או האם הוא נחשב בגדר אנוס מלקיים אותה. קי"ז (קטע "ועכ"פ" וקטע "והנה הצד").

בענין דברי הריטב"א בסוכה דף כ"ה (נדפס בחי' הרשב"א) שעוסק במצוה אסור להפסיק בשביל המצוה השני' ולא רק שפטור.

קי"ז (קטע "והנה הריטב"א" וקטע "וע"ע ברמב"ם" [דעת הרמב"ם בזה]).

שיטת רש"י שעוסק במצוה פטור גם בשעת חנייתו, דהיינו בשעה שאינו טרוד ממש בהמצוה ואפשר לקיים שניהם.

קי"ז (קטע "מיהו" וקטע "והנה הצד").

בענין דברי הר"ן למה חתן פטור מק"ש הלא אפשר לקיים שניהם. קי"ז (קטע "מיהו" וקטע "והנה הצד").

הקושיא למה עוסק במצוה פטור מלתת צדקה הלא עוסק במצוה אינו פטור מלאוין והרי על המניעה מלתת צדקה יש גם הלאוין של לא תקפוץ ולא תאמץ. קי"ז.

עוד קושיא כעין הקושיא הנ"ל, והיינו למה כשהוא כבר עוסק בכבוד אביו הרי הוא פטור מלהשיב אבידה משום שעוסק במצוה פטור מן המצוה הלא על המניעה מלהשיב

אבידה יש לאו (לא תוכל להתעלם) ועוסק במצוה אינו פטור מלאוין. קי"ז (קטע "ושוב כתב").

דברי הקו"ש שעוסק במצוה פטור גם מלאו אם האופן איך לעבור על הלאו הוא רק בשוא"ת ולא בקום ועשה. קי"ז (קטע "ושוב כתב").

קנין

מהות הקנאה, וקנינים

בענין אם רק הקונה הוא זה שעושה את ההעברת בעלות, והמקנה רק מגלה דעתו דניחא ל', או האם קיים מצד המקנה פעולה של הקנאה (וע"ע להלן כאן ב"לך חזק וקני").

ל"ו (קטע "ועי' באבן האזל").

כמה ציורים מיוחדים של עשיית קנין

בענין היכא שהמוכר יכול לבטל את הקנין ע"י שיאמר שחזר בו (וכגון היכא שלא אמר לך חזק וקני), האם זה גופא נחשב חסרון בעשיית הקנין אפילו אם המוכר לא חזר בו. וכן בענין היכא שרק אחרי עשיית הקנין באה הוכחה שכוונת המעשה היתה לשם קנין.

ל"ו (קטע "גם י"ל" וקטע "ובאמת" וקטע "וספרי").

דעת, וחרטה

דברי הברכת שמואל שנוקט שהיכא שרצה קנין מסוים שאינו מועיל, אבל הרי זה יכול להועיל מצד קנין אחר, אינו קונה כי הוא רצה את הקנין הראשון שאינו מועיל. ל"ו (קטע אחרון).

המחלוקת בין תוס' והרמב"ם בענין מה היא מהות המעלה של דעת אחרת מקנה. ל"ו (קטע אחרון).

לך חזק וקני

המחלוקת בין הקצה"ח והנתי"מ בענין אם אמירת לך חזק וקני היא חלק מגוף הקנין או האם היא רק גילוי דעת מצד המקנה שהוא מסכים להקנין. ל"ו.

להשתמש בהקרקע א"כ מעתה חשיבא
ההשתמשות גופה כמעשה קנין של חזקה
לענין לקנות את הזכות בהקרקע לאותה
השתמשות.
צ"א.

קנין חצר

בענין "חצר השותפין אין קונין זה מזה",
עי' בערך שותפות - חצר השותפין אין
קונין זה מזה.

שהיכא שהדבר הנקנה מונח בתוך כליו של
המקנה שמונח על הקרקע של הקונה, אינו
קונה.

ע"ח (קטע "והנה יש לעיין").

בענין אם קרקע נקנית בקנין חצר.

ע"ח (קטע ראשון).

קנס

בענין אין דנין קנסות בבבל.
ר"ב סק"ג.

בענין אם נשאר להלכה דין מסוים שאין
דנין דיני קנסות בבבל, וכן בזמן הזה, כיון
שאינן סמוכים, או האם הכל תלוי בזה
שאינם שכיחי ואין בהם חסרון כיס.
ר"ב סק"ג (קטע אחרון).

בענין שאין דנין פלגא נזקא קנסא בבבל,
וכן בזמן הזה.

ר"ב סק"ג (קטע "ג").

בענין אם דנין קנס דרבנן בבבל, וכן בזמן
הזה.

ר"ב סק"ג.

שיטת הריצב"א שגרמי הוא קנס דרבנן
שקנסו בהיזקים השכיחים.

ט"ו סק"ו (קטע "ובתורת חיים"),

ט"ז (קטע "מיהו לכאורה"), ר"ב

סק"א.

קרוב (רוב וקרוב)

בענין אם קרוב הוא בגדר בירור או בגדר
גזירת הכתוב של התנהגות במצב של ספק.

ר"ד סק"א סק"ג סק"ד, ר"ה,

רי"א, רי"ד.

המחלוקת בין הקצה"ח והנתי"מ בענין אם
מועילה שליחות על אמירת לך חזק וקני.
ל"ו (קטע "ועי' באבן האזל").

בענין מה שבמתנה, וכן היכא שעושה קנין
בפני המוכר, אין צריכים לך חזק וקני.
ל"ו (קטע ראשון).

קנין דברים וקנין אתן

צדדי השאלה אם קנין אתן מהני או לא,
וכן ביאור דברי הר"י ורבינו אליהו בתוס'
בכתובות דף נ"ד ע"ב.

ל"ה סק"א סק"ד סק"ה.

הדרך שאפילו אם יאמר בפירוש שהוא
מחייב עצמו בשיעבוד הגוף הרי זה נחשב
קנין דברים כי קנין מהני רק על נכסים.

ל"ה סק"א (קטע "ובספר" ולהלן

שם).

ביאורים למה "מתנה שומר חנם להיות
כשואל" אינו בגדר קנין אתן.

ל"ה סק"א (קטע "ותירץ") סק"ד

סק"ה (קטע "והנה מלשונם").

בענין היכא שעושה קנין אתן ומת, האם
בניו חייבים לשלם למ"ד שקנין אתן מהני.

ל"ה סק"א (קטע אחרון).

בענין היכא שעושה קנין לתת קרקע לראובן,
ושוב נתן אותה לשמעון, האם שמעון קונה
למ"ד שקנין אתן מהני.

ל"ה סק"א סק"א (קטע אחרון).

דברי הראשונים בענין למה מהני קנין
לעשות כותל שמונע היזק רא"י.

ל"ה סק"ג סק"ד.

קנין ד' אמות

דברי הנתי"מ בשם הפוסקים שהטעם למה
ד' אמות אינן קונות לו במקח וממכר
בסימטא הרי זה כי כיון דקדם הכלי הרי
הסימטא נעשה רשותו של המוכר והוי
כחצירו של המוכר שאינו קונה להלוקח.
ע"ח בההערה.

קנין חזקה

דברי הקצה"ח שהיכא שחבירו מרשה לו

הסברא שאפילו אם הוא בגדר גזירת הכתוב של התנהגות, אבל הטעם למה גזרה כן התורה הרי זה משום המדה פורתא של רא"י שיש בזה.

ר"ד סק"א (קטע "גם י"ל") סק"ה, ר"ה (קטע "ויש לבאר"), רי"א (קטע "מיהו").

בענין למה רוב וקרוב הולכים אחר הרוב. ר"ד, ר"ה, רי"ד.

בענין שגם רובא דלית' קמן עדיף מקרוב. רי"ד.

בענין אם יש מ"ד שחולק על הדין שברוב וקרוב הולכים אחרי הרוב, אלא ס"ל שזה נשאר מחצה על מחצה. ר"ט, רט"ו.

דברי הכרתי ופלתי שהרמב"ם סובר שאע"פ שברוב וקרוב הולכים אחרי הרוב, אבל רוב נגד קורבה דמוכח נשאר מחצה על מחצה. ר"ט.

בענין אם גם רוב מצומצם עדיף מקרוב. ר"ה*.

דברי הרמב"ן ש"מקומו" עדיף מקרוב והרי הוא שפיר עדיף מרוב.

ר"ט, רי"ג, רט"ז (ושהרא"ש חולק על זה, וע"ע להלן בסמוך כאן).

הצד לומר שחזקה עדיף מקרוב כמו שרוב עדיף מקרוב, והצד לומר שקרוב וחזקה שקולים הם, והצד לומר שקרוב עדיף. ר"ד סק"ד, רט"ז (קטע אחרון).

בענין אם קרוב ביחד עם חזקה עדיפי מרוב. ר"ד סק"ה.

בענין אם קרוב ביחד עם טענת ברי עדיפי מרוב ביחד עם טענת שמא. רט"ז (קטע אחרון).

בענין אם קרוב ביחד עם רובא דלית' קמן עדיפי מרובא דאית' קמן. רי"א (קטע "מיהו יש לפקפק").

בענין אם הולכים בממון אחר הקרוב. ר"ה (קטע "ועיין בקצה"ח").

דברי התוס' רי"ד שהיכא שיצא הדבר חוץ למחיצתו ונמצא במקום אחר, לא שייך ללכת אחר הקרוב, ולכן לא שייך ללכת אחר הקרוב אלא כגון היכא שנמצא הבשר בין החנויות אבל לא כשנמצא באחד ממבואות העיר. רי"ב.

רב ותלמיד

דברי הכסף משנה בשם הריב"ש בשם הראב"ד שאע"פ שרוב שמחל על כבודו כבודו מחול אבל על בזיונות אינו יכול למחול.

י"ח סק"ו בהערה הראשונה.

רגל (בהמה המזקת בדרך רגל)

בענין אם מותר ללכת עם שורו ברה"ר בלי לשומרו. קצ"ה.

רוב

בענין ספק ספיקא מטעם רוב, ע"י בערך ספק ספיקא – למה מהני ספק ספיקא.

בענין ע"א נגד רוב, ע"י בערך עד אחד - עד אחד נגד רוב וכו'.

בענין רובא וחזקה רובא עדיף, ע"י בערך חזקה - רובא וחזקה.

בענין חזקת מרא קמא נגד רוב, ע"י בערך חזקת מרא קמא.

בענין רוב וקרוב הולכים אחר הרוב, ע"י בערך קרוב.

בענין רוב במקום תרי ותרי, ע"י בערך עדות - שאר כחות במקום תרי ותרי.

בירור או גזירת הכתוב של התנהגות במקום ספק

בענין אם רובא דלית' קמן, וכן רובא דאית' קמן, הם בגדר בירורים, או האם הם בגדר גזיה"כ של התנהגות במצב של ספק.

רש"י

דברי החיד"א שפירש"י על נביאים וכתובים הוא באמת מרש"י חוץ מעל איוב ודברי הימים.
קמ"א.

שומר

ביאורים למה "מתנה שומר חנם להיות כשואל" אינו בגדר "קנין אתן".
ל"ה סק"א (קטע "ותירץ לו")
סק"ד סק"ה (קטע "והנה מלשונם").

שותפות

עיין עוד כמה דינים בענין חלוקת השותפים (חלוקת ימים, ולהשכיר ולחלוק בשכר) בערך גוד או אגוד.

חצר משותף

בענין אם מותר לשותף אחד לקבוע דבר קבוע לעולם על חצר משותף.
ע"ה (קטע "וע"ע בביאור" וקטע "ולפי הביאורים" וקטע "וע"ע בדברי").

מהות שותפות

בענין אם מהות שותפות היא שלכל שותף יש מחצה מכל משהו, או האם זה נחשב שיש לכל שותף מחצה מסוימת של כל החפץ רק שלא ידוע באיזה צד הוא המחצה.

קכ"ב סק"ב (קטע "מיהו באמת" ולהלן שם) סק"ג, קל"ו סק"א.

הסברא שכשאין בהחפץ דין חלוקה כו"ע מודים שיש לכל שותף מחצה מכל משהו ולא מחצה מסוימת של כל החפץ.
קל"ו סק"א בהערה השני'.

הדרך שכתב הר"ן בנדורים ריש פרק השותפין שבדבר שאין בו כדי חלוקה, כל שותף כשהוא משתמש בו הוברר הדבר שבאותה שעה הרי זה כולו שלו (ואע"פ שקי"ל שמדאורייתא אין ברירה), ושזהו

ודברי השט"מ בשם הרא"ש שגם כשהולכים אחר הרוב עדיין נחשב ספק.
ר"ד סק"א (קטע אחרון) סק"ד, ר"ה, רי"א, רי"ד.

הסברא שאפילו אם רוב הוא בגדר גזירת הכתוב של התנהגות אבל הטעם למה גזרה כן התורה הרי זה משום המדה הקטנה של הוכחה שיש בזה.

ר"ד סק"א (קטע "גם י"ל") סק"ה, ר"ה ("ויש לבאר"), רי"א (קטע "מיהו יש לפקפק").

במקומות הנ"ל בכ"ב א' כתבתי כן לענין קרוב אבל לכאורה הה"נ לענין רוב.

גדר רובא דאיתי' קמא וגדר רובא דלית' קמן

דברי הקו"ש והגר"ח בענין מה הוא הקובע אם הרוב הוא רובא דאיתי' קמן או רובא דלית' קמן.
ר"י.

בענין מה שמבואר בגמ' שרובא דאיתי' קמן עדיף מרובא דלית' קמן.
ר"י, ר"י (קטע "ונראה").

בענין רובא דאיתי' קמן נגד רובא דלית' קמן.
רי"א (קטע "וכן יש").

המחלוקת אם הולכים בממון אחר הרוב

בענין טעמו של שמואל שסובר שאין הולכים בממון אחר הרוב: האם הוא משום דס"ל שמצרפים את המיעוט להחזקה החיובית של מוחזקות, או האם הוא סובר שאין הולכים בממון אחר הרוב אפילו אם מוחזקות אינה בגדר חזקה חיובית.
ר"ד סק"ב.

קבוע

בענין אם גם ברובא דלית' קמן נאמר דין של קבוע (עיי"ש הציור).
ר"י (קטע "וע"ע").

הטעם למה שותפין שנדרו הנאה זה מזה מותרים ליכנס לחצר השותפות.

ע"ח (קטע "ועכ"פ הנתייה"מ" וקטע "והנה יש לעיין"), קב"ב סק"ב (קטע אחרון) סק"ג (קטע "ובאות"), קל"ו סק"א בההערה השלישית, קל"ט (קטע "והנה הר"ן").

הדרך שמהות שותפות היא שהדבר תמיד שייך כולו לזה וכולו לזה וכל שותף הוא בעלים על הכל.

קב"ב סק"ב (קטע אחרון).

בענין איך היא צורת השותפות היכא שנשתתפו בתחילה שלא מרצונם וכגון אחים שחלקו או שנים אוהזין בטלית.

קב"ב סק"ב (קטע "ולפי הנ"ל" וקטע "אלא שלפ"ז").

כותל של היזק ראוי ששייך לשני שותפים

שיטת הרא"ש שאין שותף אחד רשאי להגביה את הכותל למעלה מד' אמות בעל כרחו של השני, והחולקים עליו. והסוברים שאם חצי הכותל שייך לזה וחצי לזה אז אסור לו להגבי' בגלל החצי של חבירו, אבל אם הוא כמו חצר השותפין אז מותר, ושלפי השיטה שאסור בחצר השותפין לשותף אחד לקבוע דבר לעולם א"כ אז גם את הצד שקרוב לו אסור לו להגבי'.

ע"ה, פ"ט, צ"ו, ק"ח סק"א (קטע "וע"ע בקצה"ח" וקטע "ומעת").

דברי הנ"י שמותר לו להגביה רק את חצי הכותל שלצדו.

ע"ה (קטע ראשון).

דברי הרשב"א והריטב"א שמותר לו להגביה רק לגובה כזה שלדעת הבקיאים הכותל יוכל לשאת את הגובה ולא יתקלקל.

ע"ה (קטע "וכדברי").

דברי המשנה שאם הגביה שותף אחד את הכותל למעלה מד"א, וסמך לו השותף השני כותל אחר, אע"פ שלא נתן עליו את

התקרה מגלגלין עליו את הכל: דברי הנ"י ורבינו יונה שהוא קונה את מה שלמעלה מד"א בקנין חצר.

ע"ח.

בענין החיוב להשתתף במעות כשהשני בונה את המחיצה ששניהם חייבים לבנות משום היזק ראוי: למה לא מיפטר זה שלא בנה משום שהבונה הוא בגדר מבריא ארי ע"י שפרע את חובו, וכן למה לא מיפטר משום דהוי בגדר מרת סדום אם הבונה יגבה.

צ"ה סק"א (קטע "והנה הנ"י"), צ"ז, ק"ט סק"ד.

בענין "כל שפא ושפא זימני" הוא". פ"ד, פ"ה.

בחצר השותפין אין קונין זה מזה בקנין חצר

"חצר השותפין אין קונין זה מזה" (כלומר שחצר השותפין אינה מועלת לקנות לאחד מן השותפין בקנין חצר מהשותף השני).

ע"ח.

דברי הנתייה"מ שהטעם למה אין קונין זה מזה הרי זה מפני שכשנתן השותף, שהוא המקנה, את החפץ בתוך החצר, הרי ע"י הדין של ברירה מתברר שאותו מקום הרי הוא קנוי באותה שעה לו לבדו לתשמישו, ולכן אין המקום ההוא יכול לקנות בשביל השני דהא אינו עכשיו חצירו של השני.

ע"ח (קטע "ועכ"פ הנתייה"מ").

שלפי הנתייה"מ יוצא שהחצר שפיר קונה לכל אחד מהם מיד אחרים, וכ"כ הריטב"א.

ע"ח (קטע "ועכ"פ הנתייה"מ" וקטע אחרון).

סתירה בדברי הקצה"ח בענין אם החצר קונה בשביל שניהם מיד אחרים, ושיש לחלק בין היכא שרוצים לקנות בתורת שותפות לבין היכא שרוצים לקנות בתורת שיהי' להם חלקים נפרדים המעורבים זה בזה.

ע"ח (קטע "ואולי").

דברי שו"ת הרא"ש שאם נפלה מציאה לחצר השותפין בלי ידיעתם הרי הם שניהם קונים מכח קנין חצר.
ע"ח (קטע "ואולי").

"שותפין לא קפדי אהדדי"

פסקו של המחבר דמילתא דידיע לתרי שותפי, אפילו אם אחד מהם הוא מוחזק, אינו יכול לטעון ששני שלישי הם שלו, אלא הרי הם חולקים בשוה, כי כיון שאנו יודעים שהשני הוא שותף לכה"פ בשליש, שוב לא מהני תפיסתו של הראשון, אלא הרי השני יכול לטעון שהוא שותף בשיעור חצי.

ו' סק"ב (קטע "שו"ר"), ל"ח (קטע ראשון), מ"ח (קטע "ותי").

שיטת הר"י מיגש שאומרים ששותפין לא קפדי אהדדי אפילו לזמן מרובה.
ח' סק"ה.

הדרך ש"שותפין לא קפדי אהדדי" מועיל רק כדי לבטל את הכח של ראי' שיש במוחזקות.
ט' סק"א (קטע "מיהו לכאורה")
סק"ה (קטע "ובספר") סק"ח, ל"ז (קטע "ובנוגע").

דברי רש"י בב"מ ששותפין לא קפדי אהדדי מפקיע גם את כל עיקר השם של תפיסה, ואינו נחשב שהוא תפוס, והיינו משום שהשותף השני משאיל לו את המקום.

ט' סק"א (קטע "והנה לכאורה")
סק"ה (קטע "ועוד") סק"ז (קטע "והנה הגרנ"ט") סק"ח, ל"ז (קטע "ובנוגע").

בענין שותף שטוען שקנה חלקו של חברו.
ל"ז, (קטע "ובנוגע" ולהלן שם).

דברי הר"ח והר"ף ששותפין לא קפדי אהדדי אומרים רק היכא שידיע שותפיהו.
ט' סק"ג, ל"ז (קטע ראשון ולהלן שם).

בענין מיגו נגד שותפין לא קפדי אהדדי.
ט' סק"ח.

"נתפס כגנב"

גדר החשש של נתפס כגנב.
ק"ה.

בענין אם בשביל המחיצה של נתפס כגנב צריכים גויל וגזית, ואפילו אם אין צריכים אלא יכולה להיות מחומר אחר אבל האם צריכים מיהא את הרוחב של גויל וגזית. וכן בענין אם צריכים גובה י'. ואולי אין צריכים כלום.

כ"ב סק"ב, כ"ט (קטע אחרון),
ל"ח (קטע "ובעמוד כ"ו" וקטע "ובהערה"), ק"י סק"ד (קטע "ועכ"פ" ולהלן שם).

דברי הרא"ש ורבינו יונה שאם החצר או הגג גבוה עשרה טפחים מהגג השני אין צריכים מחיצה עשרה משום נתפס כגנב. ודברי הר"י מיגש ששפיר יש לחוש אפילו בגבוה ממנו ד' אמות.

ק' סק"ב, ק"ה (קטע "ועיין עוד" ולהלן שם), ק"י סק"א.

דברי הרא"ש שגם התחתון צריך לסייע משום נתפס כגנב. ודברי הר"י מיגש שמהתחתון להעליון ליכא משום נתפס כגנב.

ק"ה (קטע "והנה לפי" וקטע "והנה יש לעיין" וקטע "שו"ר").

דברי הנחלת דוד שבבקעה אין כופין על מחיצה י' בשביל נתפס כגנב.
נ"א סק"ב בהערה, סק"ד.

שבבקעה אין צריכים חריצין כי לא שייך חשש של נתפס כגנב, ודלא כהנחלת דוד ששפיר שייך החשש של נתפס כגנב בבקעה רק שאין כופין על זה.
נ"א סק"ד.

הדרך שכופין על חריצין בבקעה.
נ"א סק"ד.

דרכו של הרמב"ן שהחייב לעשות חריצין הוא כדי לסלק רגל בהמת רה"ר ולא בשביל נתפס כגנב.
נ"א סק"ד.

חלוקת שותפין, וחצר שאין בו דין חלוקה

בענין אם כשותפים חולקים, מספיק שרק אחד עושה מעשה קנין, ואז החלק השני שייך להשני בדרך ממילא, או האם גם השני צריך לעשות מעשה קנין.
ל"ו (קטע "וגם עיקר").

ג' סברות למה שותף יכול לכוף את חבירו לחלוק את החצר כשיש בו כדי חלוקה דהיינו ד' אמות לזה וד' אמות לזה.
קל"ו סק"א.

ביאורים שונים בענין למה היכא שאין בהחצר כדי חלוקה, אי אפשר לשותף אחד לכוף את השני לחלוק.
קכ"ב, קל"ו סק"א (קטע "ומעתה נעיינ").

בענין היכא שיש בהחצר ד' אמות, דהיינו שלש וחצי לכל אחד, למה לא יוכל שותף אחד לכוף את השני לחלוק ע"י שיקח רק ג' אמות וישאיר לחבירו חצי אמה משלו דהא אינו מוזיק בזה את חבירו שהרי נשאר לחבירו כדי חלוקה.
קכ"ב סק"א (קטע "ובעמוד").

דברי הרמ"ה שהיכא שצמוד לחצר השותפין יש כבר לאחד מן השותפים חלק מבורר ששייך רק לעצמו, אז אפשר לכופו לחלוק את החצר של השותפות אע"פ שיקבל רק ב' אמות, כי הב' אמות שפיר ראויות לשימוש ביחד עם האמות שיש לו כבר.

קכ"ג בההערה הראשונה, קכ"ד (קטע אחרון), קכ"ה.

הסוברים שגם זה שיש לו חלק מבורר צמוד לחצר השותפין הרי הוא יכול לכוף את השני אע"פ שישאר להשני פחות מכדי חלוקה
קכ"ה.

בענין היכא שחלקו של שותף אחד הוא כדי חלוקה ושל השני אינו כדי חלוקה, האם זה שיש לו כדי חלוקה יכול לכוף את השני לחלוק, ולמה זה שונה מהציור שהבאנו לעיל בסמוך כאן.

קכ"ב סק"א (קטע "והנה יש להוכיח" ולהלן שם) סק"ב (קטע "והנה כבר הבאנו").

"אין חולקים את החצר עד שיהא ד' אמות לזה וד' אמות לזה": דברי הרשב"א בענין מתי מספיק בד' אמות ומתי צריכים ח' אמות לזה וח' אמות לזה.
קכ"ג.

בענין אם ד' אמות שלפני הפתח נקנין להשותף בקנין גמור.

קכ"ג (קטע "ונראה שמהאי טעמא" ולהלן שם), קכ"ד, קכ"ה, קכ"ו (קטע "והנה הריב"ש"), קכ"ז (קטע "והקשה"), קכ"ט, ק"ל סק"א סק"ב (קטע "ועיינ גם").

בענין אם הסוברים שיש לו בהד' אמות שלפני הפתח רק זכות השתמשות, הרי הם סוברים שזה מכח תקנה או מעיקר הדין.
קכ"ו (קטע "ולכאורה סברת" ולהלן שם).

בענין דברי הירושלמי שאין לו בהן קנין גמור.
קכ"ז.

הדרך שגם לפי הירושלמי הרי הם באמת קנויות לו לגמרי.
קכ"ז (קטע "איברא").

שטרות

קושיית תוס' בב"ב דף ל"ט ע"ב איך העדים כותבים שטר מחאה בשביל המערער שלא בפני המחזיק הלא צריכים דעת המתחייב.
מ"ד.

דברי הקו"ש שאפשר לכתוב שטר לשם

בענין אם רבנן תיקנו את ההרחקות משום סייג למזיק בידים או משום תיקון העולם. קע"ו סק"ב (קטע ראשון וקטע "גם י"ל שלעולם").

הסוכרים שהן מהתורה. קנ"א סק"א (קטע אחרון) סק"ג, קנ"ח בההערה, קע"ו סק"ב (קטע "גם י"ל דס"ל"), קפ"א (קטע "ועכ"פ חזינן"), ק"צ סק"ג.

בענין אם צריכים להחמיר בספק נזקי שכנים, והטעמים למה. ק"פ (קטע ראשון), קפ"א.

המחלוקת בין הבעל המאור והרמב"ן אם במילתא דלא שכיחא תיקנו הרחקות נזיקין. קע"ו סק"ב.

הגדר של מילתא דלא שכיחא. קע"ו סק"ב (קטע אחרון).

ציורים שונים של נזקי שכנים

בענין למה מותר לסמוך אילן להבור של חבירו ואינו חייב על מה שהשרשים מזיקים משום שור או אש. רי"ז.

בענין למה מותר לסמוך אילן לבור של חבירו לפי רבי יוסי הלא אח"כ יש גירי דממונו. קס"ו (קטע "וראיתי").

בענין למה בעל האילן אחראי בשביל כלאים יותר מבעל הזרעים. קע"א סק"א.

דברי הר"י מיגש שאם השדה אינה עשו"י לגפנים אין בעל האילן צריך להרחיק כי הוא יכול לומר לאו כל כמינך לשנות ולעשות גפן, והשגת הרמב"ן על דבריו. קנ"ח ובההערה הראשונה, קס"ח (קטע "ועיינן גם" ולהלן שם), קע"ה סק"ד (קטע "שוב כתב").

בענין "דירה שאני". קס"ח, קס"ט, קע"ה סק"ד (קטע "וכתב" בסוף הקטע).

ראי' אפילו אם אין כאן מי שמתחייב על ידי השטר, כמו בשטר ראי', ויש על זה דין שטר, וראיית הקו"ש לזה. מ"ד.

בענין מיגו נגד החזקה של "שטרך בידי מאי בעי" - ע"י בערך חזקה - מיגו נגד חזקה.

שילוח הקן

המחלוקת בין תוס' והרמב"ן בענין אם הלאו של לא תקח האם על הבנים הוא על עצם העובדא שלא שילח, או האם הלאו הוא על זה שאינו מקיים את העשה של שילוח. קי"ז (קטע "ודע").

שיעבוד

הדרך שהשיעבוד של בעל חוב הוא על חלק מסוים רק דלא ידעינן איזה חלק, ואין הכוונה שכל משהו ומשהו משועבד לו.

קכ"ב סק"ב (קטע "והנה כבר הבאנו").

דברי רבינו אליהו בתוס' בכתובות דף נ"ד ע"ב שאדם יכול לחדש על עצמו חיוב לשלם לחבירו. ל"ה סק"א סק"ד סק"ה.

שכנים

בענין החשש של נתפס כגנב, ע"י בערך שותפות.

גדרים וכללים בנזקי שכנים

דרכם של הקצה"ח והנתיח"מ שהחיובים בנוגע לנזקי שכנים הם מדרבנן.

כ"ה סק"ב, צ"ד סק"ב (קטע "מיהו הקצה"ח"), קי"א (קטע "ב"), קי"ד, קמ"ז סק"א (קטע "וי"ל), קנ"א, קנ"ח בההערה הראשונה, קס"ח (קטע ראשון), קע"ה סק"ד (קטע אחרון), קע"ו סק"ב (קטע ראשון), קפ"א (קטע "ועכ"פ חזינן"), ק"צ סק"ג, רכ"ג.

בענין "היתר צונמא".

קע"ב - קע"ד.

בענין "היתר לקיחה".

קע"ד.

היכא שסומך כשהדבר הניזק נמצא שם כבר, רק שהדבר המזיק אינו מוכשר עוד להזיק, האם זה דומה להיכא שסומך למיצר לפני שבא שם הדבר הניזק.

קע"ג.

בענין היזיקא דמי רגלים והיזיקא דסתם מים.

קצ"ג.

בענין אם ההרחקות של המשנה בריש פרק לא יחפור הן מכותל אבנים או מכותל לבנים.

קצ"ד.

יש לעיין לפי רבנן שסוברים שאע"פ שהרחיק תנור וריחיים כשיעור בכל זאת אם הזיקו חייב בתשלומין, האם מותר לקיימם שם בלי שמירה או האם ההיתר לקיימם שם הוא רק ע"י שישמור אותם.

קצ"ה.

דברי התומים שקוטרא ובית הכסא אינם נחשבים היזקים לגופו של השכן כי הוא יכול לצאת ולא להנזק, ואם לא יצא איהו דאזיק לנפשי.

י"ח סק"א (קטע "וכוונתי").

המחלוקת בין רש"י ותוס' בענין סתימת חלונות.

קי"ד.

בענין האחים שחלקו אין להם חלונות זה על זה.

קט"ז.

בענין "שלי אני נוטל".

קכ"ב סק"ב (קטע "מיהו באמת" ולהלן שם).

גיירי דילי

גדר גירי דילי.

קנ"א סק"ה, קנ"ב סק"א.

המחלוקת בין רש"י ותוס' בענין אם כל

הדברים ששנויים בהמשניות בפרק לא יחפור הם על מדריגת גירי דילי ושגם רבי יוסי שמחייב רק בגירי דילי הרי הוא מודה בהם שצריך להרחיק.

קמ"ז סק"ג (קטע "ונראה"), קס"ז,

קס"ט (קטע ראשון ולהלן שם).

בענין אם לפי רבנן שאינם מצריכים גירי דילי אלא סוברים שצריך להתרחק אפילו אם אינו בגדר גירי דילי, האם צריכים לכה"פ שיהי' על מדריגה כזו שהוא עובר על איסור מזיק על זה שלא שמר.

קנ"א סק"ה.

בענין "גירי דממונו".

קמ"ז סק"ב, סק"ג (קטע אחרון),

ובהערה השלישית, ק"ס (קטע

ראשון), קס"ו.

בענין אם הסומך בהיתר צריך להרחיק אח"כ כשבא הניזק (בציוור שרק הראשון מזיק להשני ואינו ציוור של תרויהו מזיק אהרדי).

קנ"ג, קנ"ח.

שיטת הרשב"א בענין הנ"ל, והיינו שאפילו לפי אב"י שסובר שמוותר לסמוך סמוך למיצר כשהשני עוד לא חפר בור או בנה כותל, אבל בכל זאת בדבר שנקרא גירי דילי הרי הוא חייב להתרחק אח"כ כשיבוא לכאן הדבר הניזק.

קס"ה סק"ב (קטע "ברם").

דברי הרמב"ן בענין הנ"ל, והיינו שבציוור שעכשו אינו עוד בגדר גירי דילי אבל כשיסמוך הניזק יתהפך הראשון ויחשב בגדר גירי דילי, אסור לסמוך כי חשיב כבר עכשו כגירי דילי.

קנ"ט (קטע ראשון), קס"ו.

שיטת הרמ"ה שמה שהניזק סומך ומצריך להמזיק להרחיק את כל ההרחקה הרי זה נקרא בגדר היזק של גירי דילי (ומש"ה מזה שמוותר לו לסמוך מוכח שאין השני חייב אח"כ להתרחק בעצמו את כל ההרחקה).

קנ"ו (קטע "מיהו לכאורה").

שיטת רש"י במסקנת הסוגיא בדרך י"ח ע"ב.
קס"ו (קטע "והנה לפי"), קע"ה.

שיטת ר"ת והר"ח במסקנת הסוגיא בדרך
י"ח ע"ב.
קע"ו.

דברי הרמב"ן והרשב"א במסקנת הסוגיא
בדרך י"ח ע"ב.
קע"ז.

דברי רבינו יונה במסקנת הסוגיא בדרך י"ח
ע"ב.
קע"ח.

הרחקת בור

בענין איך מהני "סד בסיד" לתקן "מרפית
לארעא".
קמ"ו.

בענין הסתירה בין הטעם של מרפית
לארעא לבין הטעם של מתונא.

קמ"ז, קפ"פ סק"א, קפ"א (קטע
אחרון), קפ"ג (קטע "וגם"), קפ"ו.

בענין אם אפשר לתקן את המרפית לארעאי
ע"י שימלאנו.

קנ"ג (קטע ראשון), קס"ה (סק"א),
קפ"ז.

דין בור בלי מים.

קמ"ו (קטע אחרון), קמ"ז סק"א,
סק"ג (קטע "ומעתה" וקטע
אחרון), קמ"ח, קמ"ט (קטע ראשון
וקטע "והבית הלוי"), ק"ס (קטע
ראשון קרוב לסופו), קע"ט (קטע
"והבית הלוי").

בענין למה מותר לסמוך בור למיצר לפי
אביי ולהשתמש בקרקע חבירו לכותל בורו,
והדרך שבכ"הג באמת אין לו כותל בור
בחצר חבירו.

קנ"ד סק"א וכן להלן שם.

הסוברים שהיכא שסומך בור למיצר יש לו
באמת כותל בור בחצר חבירו.
קנ"ד סק"ג.

המחלוקת ראשונים בציור של תרוייהו מזקי

אהרדי אם היכא שסמך הראשון בהיתר הרי
השני לבדו צריך להתרחק כל הששה
טפחים, וביאור המחלוקת הנ"ל.

קנ"ד סק"א וכן להלן שם ובהערה
השני שם, קנ"ח (קטע אחרון),
קס"א, קס"ד, קע"ה סק"ב.

בענין למה מותר באמת לסמוך הלא הוא
מצריך להשני להרחיק כל הששה טפחים
(לפי הראשונים שסוברים כן) ומזיקו בזה.
קנ"ד סק"א ובהערה השני שם
וכן להלן שם.

דברי הקצה"ח שבשדה שאינה עשוי
לבורות, לכו"ע צריך השני להרחיק ו',
בציור של בור שתרוייהו מזקי אהרדי,
ושהשיטה שהשני מרחיק רק חצי ההרחקה
סוברת כן רק כשסמך לשדה העשוי
לבורות.

קנ"ח (קטע אחרון), קס"ד סק"א,
קע"ה סק"ד (קטע "ועיין עוד").

דרכו של האבן האזל, שהיא דרך הפכית
מהקצה"ח, שבשדה שאינה עשוי לבורות
לכו"ע אין השני צריך להרחיק אלא ג'.
קס"ד סק"א.

בענין מה דינו של בית השלחין היכא שיש
שם מספיק בורות ואין צריכים יותר, האם
זה מתהפך להיות נחשב מעתה אינה עשוי
לבורות.

קנ"ז סק"א.

דברי האבן האזל שבאינה עשוי לבורות
וכנס הראשון ד' טפחים צריך השני
להרחיק רק ב' טפחים כי אותם ד' טפחים
נשארים אינם עשויים לבורות כי מסתמא
הראשון לא ירחיב את בורו.
קנ"ז סק"א.

בענין אם ע"י החלטה לחוד מתהפך השדה
להיות נחשב עשוי לבורות או האם צריכים
שיבוא לחפור.

קנ"ז סק"ב, קס"ב (קטע "מיהו
באמת"), קס"ד סק"א (קטע
אחרון).

בענין למה גם לפי רבי יוסי סובר רבא שאסור לסמוך בור משום מרפית לארעאי. קנ"ט.

דרכו של הבית הלוי בשיטת הרמב"ם בנוגע לסד בסיד. ק"ס, קע"ט.

בענין מה יסבור אביי בבאו לחפור בבת אחת בשדה שאינה עשוי לבורות לפי הלישנא קמא. קס"ב.

בענין למה בבאו לחפור בבת אחת צריכים סד בסיד לפי רבי יוסי (לפי דרכו של הבית הלוי בשיטת הרמב"ם). קס"ב (קטע "מיהו באמת" ולהלן (ש).

שיטת הקצה"ח והתורת חיים שאפילו אם "או סד בסיד תנן" אבל בכל זאת גם כשעושה סיד צריכים לכה"פ מרחק ג' טפחים בין הבורות, ושרעק"א חולק על זה. קפ"ב (קטע "והנה עיין בקצה"ח" ולהלן (ש).

המחלוקת בין הקצה"ח והתורת חיים אם לפי הצד של או סד בסיד רשאי הראשון להתקרב עד המיצר ולעשות סיד ועי"ז להכריח להשני להרחיק כי צריכים לכה"פ ג"ט בין הבורות. קפ"ב (קטע "ולפי הנ"ל").

שיטת הרמב"ם שצריכים להרחיק בור גם מכותל חצר. קמ"ט, קפ"ג (קטע ראשון), קפ"ד.

שכר ועונש

"הכשילם בבני אדם שאינם מהוגנים כדי שלא יקבלו עליהם שכר". קי"ט סק"א.

דברי הספר חרדים שעונשו של המבטל מצות עשה הוא יותר גדול מעונשו של העובר על לאו. ודברי הגמ' ביבמות של"ת הוא יותר חמור מעשה, ופירש"י שכן רואים ממה שיש בו מלקות. ופירושו של הערל"ג

בהגמ' שכן רואים ממה של"ת צריך גם כפרת יוה"כ ולא סגי בתשובה כמו העובר על מצות עשה. ודברי הרמב"ן בפרשת יתרו שקיום מצות עשה דוחה ל"ת משום שקיום מצות עשה הוא גדר של אהבה והפרישה מל"ת היא גדר של יראה, ואהבה היא מדריגה יותר גדולה מיראה. ודברי היד מלאכי בענין זה.

קי"ז (קטע "ובספר חרדים" וקטע אחרון).

דברי הרמב"ם והמאירי בענין אם לאו שאין לוקין עליו קל בעונשו בידי שמים ממלקות ארבעים.

קי"ז (קטע "והנה לכאורה").

בענין חישוב לעשות מצוה ונאנס נותנים שכר כאילו עשה: האם יש לו שכר גם היכא שהוא עצמו אשם בזה שנאנס. קי"ט סק"א.

שן (בהמה המזקת בדרך שן)

בענין מה שגם ברשות הרבים צריכים לשלם מה שהבהמה נהנית מהאכילה: האם צריך לשלם גם היכא שגילה בעל הבהמה את דעתו לפני ההנאה שלא ניחא לי באכילת הבהמה.

נ"ז סק"א, נ"ט סק"א, קנ"ד סק"א (קטע "ולכאורה").

שנים אוחזין בטלית

שיטת הרמב"ם שכששניהם יושבים בצד הערימה הרי הם נקראים מוחזקים ואוחזים. ח' סק"ג.

דברי הריב"ש שבגג הבנוי על כותלים וחופף על רשות הרבים הרי בעלי הכותלים נקראים מוחזקים ואוחזים בהגג שמעל הרה"ר. ח' סק"ג סק"ד.

המחלוקת בין המהרש"ל והמהרש"א בענין שנים אוחזין בטלית היכא שרוצים את גוף הטלית ולא "דמי".

קכ"ב סק"א (קטע "ומצינו") סק"ב (קטע "ולפי הנ"ל").

(שיטת רש"י ותוס' בענין מתי אומרים יחלוקו, יהא מונח, וכד"ג. ח' סק"ה.)

דברי הנחלת דוד שהיכא שזה אומר כולה שלי וזה אומר חצי שלי, וידו של האומר חצי שלי מגעת עד החצי, הרי הוא מקבל את כל החצי משום הדין של נוטל עד מקום שידו מגעת, והיינו אפילו אם נעשה כך אחרי שנולד הספק. ח' סק"ט.

תורה

"בן חמש למקרא": דעות הראשונים בענין כל פרטי השיעורים בזה. קצ"ו.

בענין הנהגה או מתפרנס מן התורה. קט"ז*.

תחיית המתים

בענין מה שעשו כפר בתחיה"מ. קמ"ד.

תלמיד חכם

דברי הכסף משנה בשם הריב"ש בשם הראב"ד שאע"פ שרב שמחל על כבודו כבודו מחול אבל על בזיונות אינו יכול למחול.

י"ח סק"ו בהער הראשונה.

תנ"ך

דברי הרמב"ן בהקדמתו לחומש שמשה העתיק את התורה כסופר מהס"ת של מעלה

שכתוב באש שחורה על גבי אש לבנה, והמשך דבריו שם. ק"מ (קטע "ועל כל פנים").

דברי הגרי"ז שמשה הי' חייב גם לומר לכלל ישראל את פרשיות התורה בעל פה כמו נביא. ק"מ (קטע אחרון).

בענין אם נביאים וכתובים נחשבים תורה שבכתב, או תורה שבעל פה שנצטוו אח"כ לכותבם.

ק"מ (קטע "ועכ"פ" ולהלן שם).

שנביאים וכתובים ניתנו למשה מסיני (ברכות ה' ע"א). ק"מ (קטע "ועכ"פ").

החייב כתיבה של נביאים וכתובים. ק"מ (קטע "ונראה").

דברי הגרי"ז בשם הגר"ח בנוגע להחילוק בין הדין כתיבה של נביאים לבין הדין כתיבה של כתובים. ק"מ (קטע "וע"ע ברבינו בחיי").

הכוונה "בחזקי" וסייעתו כתבו ספר ישעי, אנשי כנה"ג כתבו ספר יחזקאל ושנים עשר". ק"מ.

תקנות דרבנן

שלא אמרינן מילתא דלא שכיחא לא גזרו רבנן אלא היכא שכבר קיים המצב, אבל היכא שהוא רוצה לכתחילה ללכת ולעשות את הדבר האסור בדרך לא שכיחא לא שבקינן ליה. קפ"ה סק"א.

גמרות ומפרשים במס' בבא בתרא שנוכרים שלא במקומם

וכו' (סוף דף א' ע"א ותחילת ע"ב בדפי רי"ף).

מ"ו (קטע אחרון), נ' סק"ד.

ב' ע"א, רמב"ן ד"ה לפיכך.
ל"ח (קטע "ובעמוד ל"ד"), מ"ו
(סוף קטע ראשון), נ' סק"ב סק"ד
סק"ז, פ"א.

ב' ע"א, רמב"ן ד"ה אומר לו גדור.
ר"ב סק"א.

ב' ע"א, רשב"א ד"ה איכא מרבנותא.
מ' סקי"א.

ב' ע"א, רשב"א ד"ה עוד יש מרבנותא.
ק"ז.

ב' ע"א, שט"מ ד"ה וז"ל הר"ן.
ו' סק"ב בההערה, קל"ז (קטע
"מיהו לא הבנתי"), נ' סק"ו (קטע
"ברם").

ב' ע"א, מאירי ד"ה כבר ידעת וכו' (שהביא
הדעות אם כלאים תלוי ביניקה או
בתערובת).

קע"א סק"ב.

ב' ע"א, נחלת דוד באמצע ד"ה מיהו וכו'.
מ"ז (קטע "ועיין בקצה"ח").

ב' ע"ב, טעמא דרצו הא לא רצו אין
מחייבין אותו אלמא היזק ראי' לאו שמ"י
היזק.

ו' סק"א ("קטע "וע"ע
בהקושיא").

ב' ע"ב, נפל שאני.
כ"ט (קטע "ישוב כתב"), ע"א
(קטע ראשון).

ב' ע"ב, סיפא איצטריכא לי' וכו'.
ס"ט.

ב' ע"א, נפרצה אומר לו גדור, ורמב"ן שם.
ר"ב סק"א.

ב' ע"א, רש"י ד"ה באמצע.
ב' (קטע "מיהו מלשון").

ב' ע"א, רש"י ד"ה הכל כמנהג המדינה.
ג'.

ב' ע"א, רש"י ד"ה אומר לו.
קע"א סק"א.

ב' ע"א, תד"ה לפיכך ("כיון דאין חזית לא
לזה ולא לזה וכו'").

מ"ה סק"א (קטע ראשון וקטע
אחרון), מ"ו (קטע ראשון).

ב' ע"א, בא"ד, ("מיגו דאיבעי אמר ממך
לקחתי והי' נאמן משום דשהו הרבה").

ל"ז (קטע "ובספר משנת רבי אהרן
בעמוד כ"ג" ובקטע "ובספר משנת
רבי אהרן בעמוד כ"ד").

ב' ע"א, בא"ד (שמיגו לא מהני נגד החזקה
ששניהם בנו כותל).
ל"ז.

ב' ע"א, נ"י ד"ה הכל כמנהג המדינה
(הראשון) (דף א' ע"א בדפי הרי"ף) (בשם
הרא"ה בענין אם שותף אחד רוצה להכנס
לתוך שלו ולבנות לבדו).

ב' (קטע "עוד כתב"), ו' סק"א
(קטע "ועוד הביא"), ס' סק"ג,
צ"ה סק"א (קטע "והנה הנ"י")
סק"ב, ק"ט סק"א סק"ד (קטע
"והנה אכתי").

ב' ע"א, נ"י ד"ה לפיכך אם נפל הכותל

ב' ע"ב, כופין אותו לבנות בית שער.
נ"א סק"א.

ב' ע"ב, הזיקא דבית שאני.
א' (קטע "והנה בנוגע").

ב' ע"ב, ת"ש דאר"נ אמר שומאל גג הסמוך
לחצר חבירו וכו'.
ק"ד (קטע אחרון).

ב' ע"ב, תד"ה וחייב.
ט"ז (קטע "מיהו אכתי").

ב' ע"ב, תד"ה וכיון.
ל"ח (קטע "ועיי"ש").

ב' ע"ב, תד"ה תא שמע וכן בגינה.
ז' סק"א (קטע "גם צידד"), מ'
סקי"א.

ב' ע"ב, תד"ה גינה.
ז' סק"א (קטע "גם צידד").

ב' ע"ב, תד"ה נפל.
כ"ט (קטע "ושוב כתב").

ב' ע"ב, תד"ה שאני.
ק"ד (קטע "ונראה").

ב' ע"ב, רמב"ן ד"ה וטעמא דרצו.
ל"ה סק"ג.

ב' ע"א, רמב"ן ד"ה אלמא (הראשון).
ק"א (קטע "ועיין באמת"), ק"ד
(קטע "ונראה").

ב' ע"ב, שט"מ ד"ה וטעמא דרצו (בשם
הראב"ד).
ל"ה סק"ג.

ב' ע"ב, שט"מ בד"ה הא (בשם גליון).
ז' סק"א (קטע "גם צידד").

ב' ע"ב, נחלת דוד ד"ה שם ת"ש וכן
בגינה.
ז' סק"א (קטע "גם צידד").

ג' ע"א, שקנו מידן.
קב"ב סק"א (קטע "וכהדר").

ג' ע"א, מבואר שאם הגביה יותר מד"א
בעי רוחב טפי.
ע"ה (קטע "והנה ע"ע").

ג' ע"א, רש"י ד"ה דאיצטנע מינך.
י"ח סק"א (קטע "ועיין ברש"י").

ג' ע"א, רש"י ד"ה למימרא דבגזית.
כ"ד סק"א.

ג' ע"א, תד"ה כי רצו.
כ'.

ג' ע"ב, מלחמות ("וכי עלתה על הדעת
וכו").

ק"ט סק"ד (קטע "גם עיין").

ד' ע"א, וכן בגינה (ביאורו של הגר"א
בהמחלוקת שבין אביי ורבא לפי הרמב"ם).
כ"ט (קטע "והנה הגר"א").

ד' ע"א, פשיטא לא צריכא דנפל לרשותא
דחד מינייהו.

ב' (קטע אחרון), ח' סק"ה סק"ח,
ט' סק"ד, ע"א (קטע ראשון).

ד' ע"א, גזוזא מידע ידיע, ליפופא מידע
ידיע.
מ"א.

ד' ע"א, רש"י ד"ה פשיטא.
ח' סק"ט, מ"ה בההערה השני'.

ד' ע"א, תד"ה הכי.
ז' סק"א (קטע "גם צידד").

ד' ע"א, רא"ש סי' ה' (שהיכא שנהגו
במחיצה של מחצלות יכול השני לכוף
לעשות הוצא ודפנא).
ז' סק"ד.

ד' ע"א, רא"ש סי' ה' (שיכול להיכנס לתוך
שלו ולבנות מחיצה של הוצא ודפנא).
ו'.

ד' ע"א, הגהות אשר"י על הרא"ש סי' ה'.
ה' סק"ג.

ד' ע"א, ר"ח ורי"ף ששותפין לא קפדי
אהדדי אמרינן רק היכא שידיע שותפתייהו.
ט' סק"ג.

ד' ע"א, פירושו של הר"י מיגש על קושיית
הגמ' של "פשיטא", והתירוקן.
ח' סק"ה, ט' סק"ד.

ד' ע"א, רמב"ן ד"ה שם ואמר אביי וכו', ונ"י ד"ה גרסי' בגמ' וכן בגינה, בד"ה בגינה סתם (דף ב' ע"א בדפי הרי"ף) (בביאור דעת המקשן בדף ב' ע"ב שהקשה ת"ש וכן בגינה).
כ"ט (קטע "ועי' ברמב"ן").

ד' ע"א, רשב"א ד"ה על כן.
ג' סק"א.

ד' ע"א, רשב"א ד"ה וללשנא.
ג' סק"ו (קטע "ברם").

ד' ע"א, רשב"א ד"ה פשיטא.
ח' סק"ו.

ד' ע"א, רשב"א ד"ה ואיכא למידק.
ח' סק"א (קטע "וכתב הקו"ש")
וסק"ז, מ"ו (קטע "מיהו עיין")
וקטע "והנה דברי הגרא"ק"), מ"ז
(קטע אחרון).

ד' ע"א, רשב"א ד"ה ואכתי קשיא לי.
ח' סק"ח, ל"ח (קטע "ובעמוד
ל"ד").

ד' ע"א, ריטב"א ד"ה אלא אמר רבא (בשם
הרשב"א שלא מהני מנהג שלא לבנות
מחיצה בחצר).
ז' סק"א (קטע "גם צידד").

ד' ע"א, שט"מ בד"ה עלה וכו' (בשם
עליות דרבינו יונה).
ט' סק"ח.

ד' ע"ב, חייא בר רב אמר הכל לפי דמי
קנים בזול.
ע"ט.

ד' ע"ב, ראשונים בהסוגיא של מקיף וניקף
שסוברים שהניקף יכול למחות שלא ניחא
לו בההנאה.
קנ"ד סק"א (קטע "ולכאורה").

ד' ע"ב, חשק שלמה על רש"י ד"ה ולא
יעשו חזית (בענין חזית בחצר).
י"ב (קטע "ועי' גם בנחל"ד").

ד' ע"ב מלחמות ד"ה אמר הכותב יש לי
להשיב ("וכי עלתה על דעת וכו'").
ק"ט סק"ד (קטע "גם עיין").

ד' ע"ב, נ"י המשך ד"ה גרסינן בגמ' וכן
בגינה וכו' (דף ב' ע"ב בדפי הרי"ף).
מ"ו (קטע והנה דברי הגרא"ק).

ה' ע"א, כותל חצר שנפל מחייבין אותו
לבנות עד ארבע אמות.

כ"ד סק"א, כ"ט (קטע "ועי'
ברמב"ן").

ה' ע"א, תד"ה מארבע.
י"ב (קטע אחרון).

ה' ע"א, תד"ה אע"פ.
נ"א סק"ב בההערה, נ"ד (קטע
ראשון), ס"ז (קטע "וביאר"ו וקטע
"והנה יש").

ה' ע"א, נ"י ד"ה מתני' כותל חצר, בד"ה
אבל למעלה וכו' (דף ג' ע"א בדפי הרי"ף)
(שכיון שגילה דעתו דניחא לו הרי הוא
קונה את חצי המחיצות).
ס"ז (קטע "והנה יש"), ס"ח (קטע
"מיהו עיין" בסופו).

ה' ע"א, רשב"א ד"ה סמך (בשם רבינו יונה
כהנ"ל).

ס"ז (קטע "והנה יש"), ס"ח (קטע
"מיהו עיין" קרוב לסופו).

ה' ע"א, נ"י בא"ד (שהמשנה איירי אפילו
באופן שסופו לקרות על גבי עמודים דידי'
ולא על גבי הכותל המשותף).
פ"ח.

ה' ע"א, ריטב"א ד"ה רוניא.
קמ"ב (קטע "מיהו לפי מה שכתב"
וקטע "ועי' בריטב"א").

ה' ע"ב, מי אמרינן במקום חזקה מה לי
לשקר (שאלת הגמ' אם מיגו מהני במקום
חזקה).
ל"ז (קטע "ומה שכתבנו").

ה' ע"ב, ת"ש בחזקת שלא נתן וכו'.
ע"ז בההערה.

ו' ע"ב, שתי חצירות זו למעלה מזו אמר רב הונא וכו' ורב חסדא אמר וכו'.
ו' סק"א ("וע"ע ברשב"א").

ו' ע"ב, רש"י ד"ה אבל רחבה שאחורי הבתים.
א' (קטע ראשון).

ו' ע"ב, רש"י ד"ה לא הויא חזקה.
צ"ב סק"א (קטע ראשון).

ו' ע"ב, רש"י ד"ה אין זקוק לו.
ק"ו סק"ז.

ו' ע"ב, תד"ה ואי חברי.
צ"ב סק"א (קטע ראשון).

ו' ע"ב, מרדכי בסי' תע"א בשם הראב"ד.
י"ח סק"ב

ו' ע"ב, רמב"ן בד"ה שתי חצירות.
ו' סק"א (קטע אחרון).

ו' ע"ב, שט"מ ד"ה וז"ל הראב"ד.
י"ח סק"ג.

ו' ע"ב, שט"מ אתמר וכו' (בשם הראב"ד).
ד', ז' סק"ה.

ו' ע"ב, מאירי ד"ה קדם ועשה.
צ"ב סק"ט.

ז' ע"א, רש"י ד"ה בדנפשאני אנה בנינא.
צ"ב סק"א (קטע "ועיין גם"),
קכ"ב סק"ב (קטע ראשון), קנ"ו
(קטע אחרון).

ז' ע"א, תד"ה א"ל בדידי קבנינא.
קכ"ב סק"ב (קטע ראשון), קנ"ד
סק"ה, קנ"ו (קטע אחרון).

ז' ע"א, רמב"ן ד"ה ולא.
י"ח סק"ו בההערה הראשונה.

ז' ע"א, מאירי ד"ה שני אחים.
צ"ב סק"ט.

ז' ע"ב, כופין אותו לבנות בית שער.
נ"א סק"א.

ח' ע"א, אם כן במה אפרנסך, ורמ"ה
וריטב"א על זה.
קי"ט.

ה' ע"ב, תד"ה כי היכי (ומהרש"א שם).
ע"ז בההערה.

ה' ע"ב, נ"י ד"ה פי' (דף ג' ע"ב בדפי
הרי"ף) (בשם רבינו יונה שאם נתן כבר את
התקרה הרי הוא שפיר יודע שהוא חייב).
פ"ז, פ"ח.

ו' ע"א, רא"ש סי' י"א ("קנה ממנו כל
הכותל להיות חצי שלו").
ע"ה (קטע "מיהו הקצה"ח").

ו' ע"א, רמב"ן ד"ה הא וכו' (בשם
הירושלמי).
ע"ט.

ו' ע"א, רשב"א ד"ה ויש מפרשים ההיא
וכו'.

ע"ה (קטע ראשון וקטע "וע"ע
בביאור" וקטע "מיהו מהרשב"א").

ו' ע"א, שט"מ באמצע ד"ה עוד יש לתרץ.
י"ח סק"ה, י"ט (קטע אחרון).

ו' ע"ב, כשורא דמטלתא עד תלתין יומין.
צ"ב סק"ח.

ו' ע"ב, ומעדיף.
י"ח סק"ב (קטע ראשון).

ו' ע"ב, אמר רב נחמן אמר שמואל גג
הסמוך לחצר חבירו עושה לו מעקה גבוה
ד' אמות.
ק"ד (קטע אחרון).

ו' ע"ב, אבל זקוק למחיצת עשרה וכו'
לעולם לנתפס עליו כנגב וכו' במחיצת
עשרה לא מצי משתמיט ל'.
כ"ב סק"ב (קטע "ועכ"פ עיי"ש"),
כ"ד סק"א, כ"ט (קטע אחרון),
ל"ח (קטע ראשון, וקטע "ובעמוד
כ"ר").

ו' ע"ב, אי לנתפס עליו כנגב במסיפס
בעלמא סגי' (דמוכח שמחיצה עשרה לא
מיקרי מסיפס).
כ"ב סק"ב (קטע "והנה גם" וקטע
אחרון), כ"ט (קטע אחרון).

י"ב ע"א, פרץ את פצימיו אין לו ד' אמות.
קב"ז (קטע "מיהו יש להקשות").

י"ב ע"ב, תד"ה כגון.
קל"ז סק"ב.

י"ג ע"ב, תרתי אמהתא.
קל"ח סק"ח (וריתב"א שם בד"ה
דתנן) סק"י"ב (בעל המאור ורמב"ן).

י"ג ע"ב, רש"י ד"ה חולקין.
קל"ח סק"י"ב.

י"ז ע"א, רש"י ד"ה מן הכותל, וד"ה
זרעים, וד"ה מחרישה, וד"ה מי רגלים.
קצ"ד.

י"ז ע"א, תד"ה לא יחפור.
ק"ס (קטע ראשון קרוב לסופו),
ק"פ סק"ג (קטע אחרון), קפ"ו
(קטע "ברם").

י"ז ע"א, תד"ה לא שיח.
קפ"ו (קטע "ועיין גם").

י"ז ע"א, תד"ה וסד בסיד.
קפ"ב (קטע "והנה לכאורה").

י"ז ע"א, רמב"ם בפיה"מ על קביעי.
קצ"ג סק"א.

י"ז ע"א, רמב"ם בפיה"מ על הקושיא
זרעים תיפוק ל"י משום מיא.
קצ"ג סק"ב.

י"ז ע"א, שלטי הגבורים אות ב'.
קע"ט (קטע "והנה דברי").

י"ז ע"א, מאירי סד"ה וכן וכו'.
קמ"ו, קע"ט (קטע "והבית הלוי").

י"ז ע"ב, ומסיים בכותל.
קמ"ט סק"א (קטע "וע"ע בפני
שלמה").

י"ז ע"ב, הא קמ"ל דכותל בור שלשה
טפחים.

ק"פ סק"ו (דברי הבית הלוי על
זה).

י"ז ע"ב, ורבא אמר אינו סומך ואפילו לרבי
יוסי וכו'.

קמ"ז סק"ד, קס"ח (קטע וע"ע
לעיל").

י"ז ע"ב, כל מרא ומרא וכו'.
ק"פ סק"א, קפ"ג (קטע "וגם"),
קפ"ו (קטע ראשון ולהלן שם).

י"ז ע"ב, סלע הבא בידים וכו'.
ק"פ סק"ו (ראיית הבית הלוי
משם).

י"ז ע"ב, תד"ה אביי אמר (הראשון),
ומהרש"א שם.
קנ"ד סק"ד.

י"ז ע"ב, תד"ה אביי אמר (השני).
קע"ה סק"ב.

י"ז ע"ב, תד"ה מרחיקין.
קנ"ג (קטע ראשון), קנ"ט (קטע
"מיהו"), קפ"ה סק"ה.

י"ז ע"ב, רשב"א ד"ה אביי אמר (הראשון).
קנ"ד סק"ב, קע"ה סק"ב.

י"ז ע"ב, רשב"א ד"ה דכל מרא (הראשון).
קכ"ב סק"ב (בתחילתו), קנ"ד
סק"א (קטע "והנה אע"פ"), ק"פ
סק"א.

י"ח ע"א, הא קא משמע לן דמתונתא קשה
לכותל.
קצ"ג סק"ג.

י"ח ע"א, לא יפתח אדם חנות של נחתומין
ושל צבעין תחת אוצרו של חבירו.
קנ"ד סק"א בהערה השני'.

י"ח ע"א, דירה שאני.
קנ"ח (קטע "וע"ע בדף י"ח"),
ק"צ סק"ג.

י"ח ע"א, רש"י ד"ה אלא אם כן וכו'.
ט"ו סק"א.

י"ח ע"א, רש"י ד"ה גדר בינתים.
קפ"ט סק"א.

י"ח ע"א, תד"ה לא יפתח.
 קס"ט (קטע "מיהו יש ליישב").

י"ח ע"א, תד"ה דיקא (הראשון).
 קנ"ג (קטע "וע"ע בחידושי הגר"ש").

י"ח ע"א, תד"ה טעמא (פני שלמה).
 קנ"ח (קטע "ולפ"ז").

י"ח ע"א, שט"מ ד"ה ת"ש לא יטע וכו' (בשם הר"י מיגש שכלאים הוא או ע"י יניקה או ע"י ערבוב).
 קפ"ט.

י"ח ע"א, רמב"ן ד"ה הא דאקשינן.
 קנ"ט (קטע "מיהו"), קס"ו (קטע ראשון).

י"ח ע"א, רשב"א ד"ה עוד נ"ל לפרש דה"ק.
 קנ"ג (קטע "וע"ע ברשב"א"), קס"ה סק"ב, קס"ט (קטע "מיהו רעק"א").

י"ח ע"ב, מסקנת רבינא.
 קנ"ג (קטע "ועכ"פ"), קפ"ז (קטע "וע"ע ברעק"א").

י"ח ע"ב, שיטת רש"י שלפי המסקנא חייב להרחיק אע"פ שעשה בהיתר גמור כמו בלוקח.
 קס"ו (קטע "והנה לפי דרכו").

י"ח ע"ב, תד"ה ואי (שלא כהוגן).
 ק"ס (קטע "וע"ע בבית הלוי שם שבאר").

י"ח ע"ב, תד"ה וסבר (שיטת ר"ת).
 קנ"ט (קטע אחרון), קס"ט (קטע "מיהו יש להקשות"), קפ"ז (קטע אחרון).

י"ח ע"ב, שט"מ ד"ה וז"ל הר"י ן' מיגש.
 קנ"ג (קטע "ובשט"מ").

י"ט ע"א, ליערבינהו וליתנינהו.
 קמ"ט סק"א (קטע "וע"ע בפני שלמה").

י"ט ע"א, רישא היזיקא דמתונא (דמתונתא).
 קמ"ז סק"א (קטע ראשון) סק"ד, קס"ה בההערה.

י"ט ע"א, הא תנא לי' אמת המים.
 קמ"ט סק"א (קטע "וע"ע בפני שלמה"), קפ"ד.

י"ט ע"א, דאי תנא אמת המים וכו'.
 קצ"ג סק"א.

י"ט ע"א, זרעים וכו' ותיפוק לי' משום מיא.
 קצ"ג סק"א סק"ב.

י"ט ע"א, רש"י ד"ה ליערבינהו.
 ק"ג.

י"ט ע"א, רש"י ד"ה נברכת כובסין.
 קצ"ג סק"א.

י"ט ע"א, רש"י ד"ה דקו וקיימי.
 קמ"ז סק"ג (קטע "ומעתה").

י"ט ע"א, רש"י ד"ה ותיפוק לי' משום מיא.
 קצ"ג סק"א.

י"ט ע"א, רש"י ד"ה בחורש לאילנות.
 צ"ב סק"א (קטע "ועיין גם").

י"ט ע"א, תד"ה המברין.
 קע"א סק"ב (קטע אחרון).

י"ט ע"א, שט"מ ד"ה הא וכו' (בשם הראב"ד).
 קמ"ז סק"ה, קמ"ט סק"א.

י"ט ע"א, רשב"א ד"ה איבעיא להו.
 ק"ג.

י"ט ע"א, תורת חיים ד"ה ליערבינהו.
 ק"ג.

י"ט ע"א, תורת חיים סד"ה התם.
 קמ"ט סק"א (קטע "מיהו התורת חיים" "וע"ע בפני שלמה").

י"ט ע"א – ע"ב, רמב"ן ד"ה למימרא דזרעי לצודין משתרשי, וד"ה המברין.
 קע"א סק"ב.

י"ט ע"ב, רש"י ד"ה המברין (ורמב"ן ורשב"א שם).
 קע"א סק"ב.

י"ט ע"א, רישא היזיקא דמתונא (דמתונתא).
 קמ"ז סק"א (קטע ראשון) סק"ד, קס"ה בההערה.

י"ט ע"א, הא תנא לי' אמת המים.
 קמ"ט סק"א (קטע "וע"ע בפני שלמה"), קפ"ד.

י"ט ע"א, דאי תנא אמת המים וכו'.
 קצ"ג סק"א.

י"ט ע"א, זרעים וכו' ותיפוק לי' משום מיא.
 קצ"ג סק"א סק"ב.

י"ט ע"א, רש"י ד"ה ליערבינהו.
 ק"ג.

י"ט ע"א, רש"י ד"ה נברכת כובסין.
 קצ"ג סק"א.

י"ט ע"א, רש"י ד"ה דקו וקיימי.
 קמ"ז סק"ג (קטע "ומעתה").

י"ט ע"א, רש"י ד"ה ותיפוק לי' משום מיא.
 קצ"ג סק"א.

י"ט ע"א, רש"י ד"ה בחורש לאילנות.
 צ"ב סק"א (קטע "ועיין גם").

י"ט ע"א, תד"ה המברין.
 קע"א סק"ב (קטע אחרון).

י"ט ע"א, שט"מ ד"ה הא וכו' (בשם הראב"ד).
 קמ"ז סק"ה, קמ"ט סק"א.

י"ט ע"א, רשב"א ד"ה איבעיא להו.
 ק"ג.

י"ט ע"א, תורת חיים ד"ה ליערבינהו.
 ק"ג.

י"ט ע"א, תורת חיים סד"ה התם.
 קמ"ט סק"א (קטע "מיהו התורת חיים" "וע"ע בפני שלמה").

י"ט ע"א – ע"ב, רמב"ן ד"ה למימרא דזרעי לצודין משתרשי, וד"ה המברין.
 קע"א סק"ב.

י"ט ע"ב, רש"י ד"ה המברין (ורמב"ן ורשב"א שם).
 קע"א סק"ב.

י"ט ע"ב, רבינו גרשום ד"ה פסקא (במילי דאסירא לא משתעי קרא").

קנ"א סק"א (קטע אחרון).

י"ט ע"ב, רשב"א ד"ה הרמברין וכו', וד"ה אמר ר' חגא וכו'.
קע"א סק"ב.

כ' ע"ב, בעי אביי כיבד וריבין לאוצר מהו.
קס"ח (קטע "והנה הרשב"א"
ולהלן שם), קפ"א (קטע ראשון).

כ' ע"ב, רש"י ד"ה ואם הזיק.
רי"ז (קטע ראשון).

כ' ע"ב, רא"ש סי' ו', וקיצור פסקי הרא"ש שם.

קפ"א (קטע "והנה שיטת").

כ"ב ע"א, רש"י ד"ה והחלונות.
צ"ב סק"א (קטע "ועיין גם"),
קי"ד.

כ"ב ע"ב, החלונות בין מלמעלן בין מלמתן
בין מכנגדן ארבע אמות.
י"ח סק"ב.

כ"ב ע"ב, מלמתן שלא יעמוד ויראה.
י"ח סק"א (קטע "והנה עד כאן")
סק"ב.

כ"ב ע"ב, דוושא.
קמ"ט סק"א (קטע ראשון), סק"ב
(קטע אחרון).

כ"ב ע"ב, הכא במאי עסקינן בבא מן הצד.
קמ"ט סק"ב.

כ"ב ע"ב, מרחיקין את הסולם מן השובך,
וסוגיית הגמ'.
קנ"א סק"ב סק"ה, קנ"ב.

כ"ב ע"ב, רש"י ד"ה לימא מתני' דלא כרבי
יוסי.

קמ"ז סק"ג (קטע "ומעתה"), קנ"א
סק"ה (קטע "ויש ליישב").

כ"ב ע"ב, רש"י ד"ה בגירי דילי.
קנ"ב.

כ"ב ע"ב, רש"י ד"ה גרמא בניזקין אסור.
קנ"א סק"ב.

כ"ב ע"ב, תד"ה לימא.

קמ"ז סק"ג (קטע "ונראה") סק"ד,
קס"ז (קטע אחרון), קס"ט (קטע
ראשון ולהלן שם).

כ"ב ע"ב, תד"ה זאת אומרת (שיטת
הריצב"א שגרמי חייב רק מדרבנן).

ט"ו סק"ו (קטע "ובתורת חיים"),
ט"ז (קטע ראשון ו"מיהו
לכאורה").

כ"ב ע"ב, רא"ש סי' י"ז (בענין חיובו של
בעל הכרם לשלם בהציור של מחיצת הכרם
שנפרצה).
ט"ו סק"ד.

כ"ב ע"ב, רא"ש שם בענין הפורץ גדר בפני
בהמת חבירו.

ט"ו סק"ו (קטע ראשון).

כ"ב ע"ב, רמב"ן ד"ה לימא.
קמ"ז סק"ג (קטע אחרון).

כ"ב ע"ב, שט"מ בד"ה וז"ל הר"ן ו' מיגש
לימא מתניתין.
קנ"א סק"ה (קטע אחרון).

כ"ב ע"ב, קו"ש אות ע"ו ואות ע"ז.
קנ"א סק"ה (קטע אחרון).

כ"ג ע"א, אמר לי' הני לדידי דאנינא דעתאי
כי קוטרא ובית הכסא דמו לי.
י"ח סק"א (קטע "גם יש"), צ"ב
סק"ז (קטע "וע"ע בדבריו").

כ"ג ע"א, תד"ה והא.
צ"ב סק"ב סק"ג סק"ה.

כ"ג ע"א, תד"ה אין חזקה לנוקין.
י"ח סק"ח (קטע "וראיתי").

כ"ג ע"א, רש"ש על תד"ה והא.
צ"ב סק"ה.

כ"ג ע"א, נ"י ד"ה כיון דאנינא דעתאי
קקוטרא ובית הכסא דמו לי (דף י"ב ע"א
בדפי הרי"ף) (לפני ד"ה מתני') (בענין
שמחילה מהני רק על חובות ושיעבודים,
אבל לא כדי להקנות דברים חיוביים כמו
זכות השתמשות).
צ"ד סק"ב (קטע ראשון).

כ"ה ע"א, נ"י ד"ה מתני' מרחיקין את הנבילות בד"ה ור' יוסי מתיר בחרדל (דף י"ג ע"א בדפי הרי"ף) ("נפקא לן לענין דינא וכו'").
קע"ח.

כ"ה ע"ב, רש"י ד"ה ונותן דמים.
קע"ז (קטע ראשון).

כ"ה ע"ב, רש"י ד"ה בגירי דילי'.
קנ"ב.

כ"ה ע"ב, תד"ה עני והעשיר.
קס"ט (קטע "מיהו יש להקשות"),
קע"ו סק"א.

כ"ו ע"א, מחלוקת רבינא ומר בר רב אשי.
קנ"א סק"ה ובהערה השני' שם,
קנ"ב.

כ"ו ע"א, מאי שנא מגן היוצא מתחת הפטיש.

קנ"א סק"א (קטע "ועוד הקשה על הגמרא").

כ"ו ע"א, תד"ה זיקא (תחילתו).
קנ"א סק"א (קטע "ועוד הקשה שבדף כ"ו"), קס"ט (קטע אחרון).

כ"ו ע"א, תד"ה מאי שנא.
קנ"א סק"ה (קטע "מיהו לכאורה").

כ"ו ע"א, יד רמה אות ק"ז (שגרמא אסור משום ואהבת א"נ לפני עור).
קנ"א סק"ה (קטע "מיהו מה").

כ"ו ע"א, רשב"א ד"ה מתקיף.
קס"ט (קטע אחרון).

כ"ח ע"ב, רשב"א ד"ה אלא מעתה כל חזקה שאין עמה טענה תיהוי חזקה (שאפשר למחול השתמשות לחבירו וחבירו זוכה בלי לעשות קנין).
צ"א, צ"ד סק"ב (קטע "ובדעת").

ל"ג ע"א, תד"ה ה"ג (בענין שהפירות נגזרים אחרי הקרקע).
י"א.

ל"ד ע"ב תד"ה ההוא ארבא.
ח' סק"ב.

ל"ד ע"ב, רא"ש סי' י"ג (שכל דאלימ גבר הוי בגדר בירור).
ח' סק"ח.

ל"ה ע"א – ע"ב, התם להאי אית לי' דררא דממונא וכו'.
ח' סק"ב.

ל"ו ע"א, גודרות אין להן חזקה.
ל"ז (קטע אחרון), ל"ט.

ל"ו ע"א, רשב"ם ד"ה ומשני.
צ"ב סק"א (קטע "ועכ"פ" וקטע "מיהו הקו"ש").

ל"ט ע"ב, תד"ה מחאה.
מ"ד.

מ' ע"א, נ"י ד"ה מחאה בפני שנים (דף כ' ע"א בדפי הרי"ף) (בשם הרנב"ר על מחאה בפני שנים וא"צ לומר כתוב).
מ"ד.

מ"א ע"א, רשב"ם ד"ה כל חזקה שאין עמה טענה אינה חזקה.
צ"ב סק"א (קטע ראשון וקטע "וביותר").

מ"א ע"א, תד"ה שלא אמר לי וכו'.
צ"ב סק"ה.

נ"ג ע"א, בעי רב מתנה היאך (האם צריך לומר לו לך חזק וקני), ורשב"ם ותוס' שם.
ל"ו (קטע ראשון).

נ"ז ע"א, רשב"ם ד"ה אלו דברים וכו' (שהזכיר ג' שנים וטענה לענין תשמישין).
צ"ב סק"א (קטע "וביותר" וקטע אחרון).

נ"ז ע"א, רמב"ן ד"ה הא דתנן.
צ"ב סק"ז (קטע "ודע").

נ"ט ע"א, רשב"ם ד"ה אמר שמואל וכו'.
צ"ב סק"א (קטע "וביותר").

נ"ט ע"א, רמב"ן ד"ה הא דתנן (בענין חזקה ומחילה בהיזק רא"י).
י"ח סק"ו, ק"ח סק"ב (קטע "והנה יש לעיין").

נ"ט ע"ב, לא יפתח אדם חלונותיו לחצר השותפין.
 י"ח סק"ב סק"ו (קטע "מיהו עיין").

ס' ע"א, אבל פותח הוא לרה"ר פתח כנגד פתח וחלון כנגד חלון.
 י"ח סק"ג, צ"ח, צ"ט.

ס' ע"א, ראה שאין פתחי אהליהם מכוונין זה לזה.
 י"ח סק"א סק"ז, צ"ה סק"א (קטע "ובתחילה").

ס' ע"א, דא"ל סוף סוף הא בעית אצטנועי מבני רה"ר.
 י"ח סק"ג.

ע"ז ע"א, תד"ה חוזר.
 מ"ד.

ע"ז ע"א, רמב"ן בד"ה חוזר בשטר ואינו חוזר בשדה.
 מ"ד.

פ"ד ע"ב, חצר השותפין קונין זה מזה וכו' לא לתוך קופתו.
 ע"ח.

ק"ה ע"א, תד"ה אבל.
 י"א.

קכ"ד ע"א, פי שנים מקיש חלק בכורה לחלק פשוט.
 קל"א (קטע ראשון).

קכ"ד ע"א, מה חלק פשוט אע"ג דלא מטא לידי' אף חלק בכורה וכו'.
 קל"ב.

קכ"ד ע"א, ההוא למיתבא לי' אחד מיצרא.
 קל"ב, קל"ג.

קכ"ד ע"א, רשב"ם ד"ה אחד מצרא.
 קל"ב.

קכ"ו ע"א, רשב"ם ד"ה יש לו לבכור קודם חלוקה (שלכו"ע אין לפשוט קודם חלוקה).
 קל"ח סק"ז.

דף קכ"ו ע"א, יד רמה אות צ"ז בד"ה ברם.
 קל"ח סק"ז.